Ibsen

LA LILIECI

*****

BIBLIOTECA
PENTRU
TOŢI

Bucureşti, 2010

Tabel cronologic de Mihaela Constantinescu-Podocea
Referinţe critice de Sorina Sorescu
Fotografii din arhiva familiei, arhiva Muzeului Naţional
al Literaturii Române şi din arhiva personală a lui Ionel Cucu
Copyright © 2010 Editura ART, pentru prezenta ediţie

JURNALUL
NAŢIONAL

Director general
Marius Tucă

Director executiv
Sorin Stoian

Director marketing
Adriana Ioniţă

Piaţa Presei libere nr. 1,
Corp D, etaj VIII, Bucureşti, Sector 1,
tel.: 021-318 20 37, fax: 021-318 20 35
E-mail: editura.jurnalul@jurnalul.ro

EDITURA ART

GRUPUL EDITORIAL ART
Comenzi - Cartea prin poştă
CP. 78, O.P. 32, cod 014810, sector 1, Bucureşti
tel.: (021) 224.01.30,0744.300.870,0721.213.576;
fax: (021) 224.32.87
Ne puteţi vizita pe: www.editura-art.ro

Redactor: Mihaela Dobrescu
Tehnoredactor: Vasile Ardeleanu
Producţie: Walter Weidle

Date despre colecţia BIBLIOTECA PENTRU TOŢI:
www.jurnalul.ro; www.bibliotecapentrutoti.ro
Coordonator proiect: Ana-Maria Vulpescu
Design supracopertă:

GRIFFON & SWANS
creative service
www.griffon.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României SORESCU, MARIN
La Lilieci / Marin Sorescu ; ed. stabilită şi îngrijită de Sorina Sorescu; pref. de Ion Pop; tab. cronologic de Mihaela Constantinescu-Podocea; referinţe critice de Sorina Sorescu. - Bucureşti: Art, 2010

2 vol.

ISBN 978-973-124-499-0
Vol 1. - ISBN 978-973-124-492-1
Vol 2. - ISBN 978-973-124-493-8

Referinţe critice

Autorul procedează la o depoetizare sistematică a motivelor din care s-a inspirat o întreagă literatură de orientare rurală sau tradiţională. Unul câte unul, aceste motive se transformă în clişee. Ca şi Caragiale şi Topîrceanu, Marin Sorescu face parte din categoria orăşenilor cu spirit critic şi fără simpatie pentru viaţa la ţară. Numai că la cei doi parodia a rămas întâmplătoare, în vreme ce poetul din *La Lilieci* încearcă o demitizare dinăuntru şi dusă până la ultimele consecinţe. Tot ceea ce tradiţionaliştii au elogiat, sau măcar au tratat ca obiect de poezie, devine ţinta ironiei; însă nu o ironie rece, ci una bazată pe însuşirea aparentă a temelor şi a mentalităţii tradiţionaliste. Adevărata atitudine iese la iveală abia după ce poetul a uzat cu discreţie, apăsând cu discreţie ici-colo, de clişeele incriminate. Pretutindeni unde nostalgia sămănătorist-tradiţionalistă a văzut poezia vieţii la ţară - în elementele

arhaice ale civilizaţiei, în superstiţii, obiceiuri sau limbaj - Marin Sorescu vede contrafacerea, burlescul. El nu se sfieşte să râdă de locurile comune ale acestei literaturi, cu buna dispoziţie şi „neseriozitatea” unui Mitică prozaic şi sceptic.

Nicolae MANOLESCU, „Viaţa la ţară”, în *România literară,* nr. 33, 16 august 1973, p. 9.

O înfăţişare puţin obişnuită capătă universul rural, această Atlantida a literaturii române, în poemele lui Marin Sorescu din volumul *La Lilieci.* Evocând satul copilăriei, scriitorul pare a face o călătorie către un spaţiu îndepărtat, nelumesc, ce nu mai poate fi regăsit în chip natural; amintirea este aici mai mult decât un simplu procedeu literar, înseamnă o revenire la o realitate originară [...] Carte polemică aşadar, *La Lilieci* nu este însă o carte ironică. [...] La realitatea universului rural poetul ajunge printr-o operaţiune intelectuală, suprimând ceea ce „ştie” despre această lume şi evocând-o exclusiv prin mijlocirea reprezentărilor infantile conservate în memorie, ca fiind mai autentice. O intenţie parodică este de aceea greu de presupus, întrucât atitudinea autorului nu

privește o realitate literară, ci se legitimează prin „adevăr”.

Mircea IORGULESCU, „O viziune a satului”, în *România literară,* nr. 20, 16 mai 1974, p. 5.

Marin Sorescu, care scrie delimitându-se întotdeauna de ceva, vorbește în *La Lilieci* (1973) despre viața la țară, luând în râs două rânduri de prejudecăți sau, mai bine zis, două rânduri de mituri. Este mai întâi mitul tradiționalist al vieții frumoase și profunde de la sat, tradus de regulă într-o literatură tară conștiință estetică, mediocră, și, nu mai puțin răspândit, mitul născut din intoleranța față de cel dintâi.

Parodierea temelor tradiționaliste se vede numaidecât, încercarea de a reabilita o mitologie compromisă de alții și de a respinge astfel o prejudecată literară constituie planul secund al poemelor. Critica, observând numai primul aspect, a subliniat încă o dată virtuțile de ironist ale lui Marin Sorescu și a ignorat lirismul dezvoltat în umbra ironie, poezia *implicată* în negația unei false poezii. Poezia trăiește însă în ambele planuri și se condiționează. Ironia construiește în măsura în

care distruge, protejează obiectul şi-l reabilitează, bătându-şi joc de expresia lui degradată. Dacă Marin Sorescu s-ar fi limitat, cum crede N. Manolescu, la un *radicalism al depoetizării {România literară,* 16 august 1973), ironizând încă o dată poezia sămănătoristă, ironizată de altfel fără întrerupere în ultimii 70 de ani, intenţia lui ar fi fost excesivă şi fără noutate. [...]

Lancea ironiei lui Marin Sorescu are două capete; cu unul răneşte, distruge, cu celălalt tămăduieşte şi reanimă.

Eugen SIMION, „Poezia lui Marin Sorescu (Marin Sorescu. *La Lilieci)”,* în *România literară,* nr. 44, 1 noiembrie 1973, p. 8; cronică valorificată în capitolul despre Marin Sorescu din *Scriitori români de azi,* vol. I, ed. a II-a, Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1978.

[...] în tot ceea ce cuprinde cartea, adică în tablourile rememorate fără inflexiuni elegiace, fără metafore, ca şi în istorisirea prozaică, indiferentă, a unei întâmplări din lumea satului nu mai poate fi sesizată o orientare a substanţei artistice într-un sens euristic. Orice

intenţie aparentă de ordin „artistic” a dispărut, începând cu preocuparea pentru limbajul liric şi sfârşind cu organizarea compoziţională. Cât priveşte mecanismul parabolic, el e de negăsit. încât depoetizarea e, realmente, năucitoare, şi radicalitatea şocului ei era greu de suportat de cititorii cu nobile prejudecăţi estetice. Pentru că autorul nu se mai serveşte, sistematic, la nivelul fiecărei piese din volum, de un mecanism compoziţional, intenţionalitatea cvasi-silogistică nu mai apare explicit. În totalitate, abia, cartea relevă o anume discretă intenţie, mai mult ca efect al tensiunii ce se naşte prin integrarea ei în sistemul de aşteptări al cititorului român, cu memoria unor experienţe literare legate de tema absorbantă a lumii satului, în variantele ei diverse, nu o dată contradictorii.

Eugen NEGRICI, „Sub presiunea delimitărilor”, în *Figura spiritului creator,* Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1978, pp. 136-164.

[...] despre sat şi despre ţărani poetul scrie marcându-şi decis apartenenţa la o lume pe care nu a părăsit-o niciodată. Modernizator, Sorescu a fost şi este întrucât a rămas fidel satului, nu fiindcă l-a părăsit şi l-a uitat. Inventivitatea şi ingeniozitatea lui, întoarcerea bruscă a versului în zeflemea subţire sau în sugestie cutremurător gravă, verva drăcoasă şi austeritatea posomorâtă, întreg acest amestec de stări şi atitudini mereu surprinzător, supravieţuind estetic, în ciuda tuturor dificultăţilor, şi încă într-un chip admirabil, constituie expresia unui anumit fel de a privi lumea. Care este, în substanţa sa, ţărănesc. Am afirmat, cândva, despre Sorescu şi despre scrisul lui, că este, după Marin Preda, cel mai nou sosit în literatură reprezentant al spiritului ţărănesc; autentic ţărănesc. Nu, aşadar, folcloric, de sărbătoare, convenţionalizat şi artificializat. [...]

Într-o materie prozaică, el descoperă deopotrivă sublimul şi grotescul, puritatea şi degradarea, folosindu-se de epic pentru a construi ample metafore ale existenţei ţărăneşti. În privinţa tehnicii se pot face apropieri între *La Lilieci* şi *Antologia orăşelului Spoon River* de Edgar Lee Masters (şi un poet şi celălalt aduc mesajul unei lumi dispărute, evocate din perspectiva funerară a cimitirului;

ambele „povestesc întâmplări” şi conturează tipologii); dar nu e mai puţin îndreptăţită şi raportarea la tradiţia autohtonă a lui Anton Pann. Fiindcă *La Lilieci* este o poveste cu ţărani în aceeaşi măsură în care este şi o poveste a vorbirii (şi a vorbei) ţărăneşti.

Mircea IORGULESCU, „O poveste cu ţărani”, în *Flacăra,* nr. 14, 2 aprilie 1981, p. 15; cronică reluată în *Ceara şi sigiliul,* Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1982, pp. 146-149.

Este adevărat că de mai multă vreme ne găsim în faţa unei dificile dileme care rezultă din diferenţa dintre *text, literaturitate* şi *operă.* În acest caz, nu e vorba de operă, ci de acel grad minimal la care se poate spune că *textul* are unele *valenţe literare.* Oare simpla recompunere a realului printr-o ingenioasă punere în scenă comportă în sine semnele poeziei? Credem că nu. Este adevărat că Marin Sorescu nu este singurul poet care reprezintă poezia prin mijloace artificiale. Procedeul acesta este întâlnit de foarte multe secole la numeroşi scriitori. Dar Marin Sorescu nu face nici un efort să ne transmită un efect de

poeticitate tradiţională.

Îndrăzneala lui merge până la construirea unui *text* în sine. [...] Este adevărat că maniera aceasta de reprezentare a satului în creaţia lirică nu a mai fost cultivată de nimeni. De fapt, *antipoezia* a fost introdusă în *La Lilieci* într-un spaţiu literar liber, într-o lume a nimănui. Considerăm că se cuvine să numim acest spaţiu literar al nimănui, deoarece cele mai multe enunţuri literare adoptate de Marin Sorescu nu pot fi clasate în nici o categorie scripturală existentă. Insistăm asupra aventurii literare din *La Lilieci* pentru că ea este aceea ce ne oferă cele mai puţine argumente să credem că va putea fi numită cândva *poezie.*

Romul MUNTEANU, „Poezia lui Marin Sorescu”, *în Jurnal de cărţi,* vol. III, Editura Eminescu, Bucureşti, 1982, pp. 119-152.

Cele trei volume ale ciclului *La Lilieci* oferă o viaţă, compun un film efectuat fără a acuza mâna realizatorului, fără să stânjenească desfăşurarea normală a vieţii, supusă deopotrivă hazardului şi destinului, izgonind poeticul din cuprinsul limbajului, fiindcă ţăranii olteni nu sunt poeţi când vorbesc, topind

poeticul la temelia limbajului [...].

Secvenţele nu avansează spre o finalitate, ca discursul epic. Sunt scene care semnifică artistic prin capacitatea lor de a instaura un univers.

Poemele se parcurg cu sentimentul lectorului de proză, care aşteaptă un sfârşit şi o „morală". Se aşteaptă suirea spre punctul final care să ilumineze, din înălţimea sa, retrospectiv, cuprinsul secvenţei. (Ar fi o dezvoltare în spiritul liricii lui Marin Sorescu, cu „poanta" de la sfârşitul poemului.) Dar poemul rămâne suspendat, lipsit de sprijinul sigur al frazei finale, obligând atenţia să se replieze asupra întregii secvenţe, forţând-o să trăiască încă o dată. Relevarea existenţei ca împlinire care trebuie doar arătată, pentru a-şi justifica intrarea în câmpul artei, este o modalitate artistică foarte nouă în lirica lui Marin Sorescu. Momentele sunt reprezentate în „scenete": „segmente", bucăţi de viaţă, detaşate de contingenţa lor, ca o piatră de râu lustruită şi aşezată pe soclu. Autorul se estompează total, rămâne invizibil, utilizând tehnica documentarului şi obiectivităţii absolute. Raportul natură-artă, descoperirea artei în sânul naturii l-au preocupat fugar (dar „fugar" la Sorescu nu înseamnă şi superficial) pe eseist în *Starea de destin:* „Şi Brâncuşi are o fabulă.

Eugen Ionescu s-a născut la Slatina, oraş în care sculptorul, copil fiind, fuge pentru o vreme de acasă. Văzuse pietrele lui Brebu care seamănă cu sculpturile lui. A inventat soclurile, adică le-a dat importanţa cuvenită, lucrându-le cu atenţia cu care lucra şi statuia" (Marin Sorescu, *Starea de destin,* 1976, p. 138).

Poemele din *La Lilieci* par „natură" şi „artă". Nu realizează permanenta raportare între calităţi disjuncte cu care poezia autorului ne obişnuise. Nu propun o existenţă abstractă, născută pe traiectul unei înţelegeri şi complicităţi autor-cititor. Sunt o creaţie în sens primitiv şi foarte modern totodată, *o stare naturală,* neadumbrită de dubii şi spaime ale limbajului, care *înfăptuieşte* spunând.

Mihaela ANDREESCU, „Tradiţia tradiţiei şi tradiţia contestării", în monografia *Marin Sorescu. Instantaneu critic.* Editura Albatros, Bucureşti, 1983, pp. 157-205.

Anul 1973 marchează radicalizarea atitudinii anticalofile a scriitorului, atitudine a cărei expresie relevantă este *La Lilieci.* Aici, Marin Sorescu a inclus poeme din care nu poţi cita un

vers „frumos” în accepţiunea tradiţională. Totuşi ar fi abuziv să vorbim despre o „estetică a urâtului”; mai adecvată mi se pare observaţia că e vorba de tatonarea unui *alt fel de expresivitate.* Se tinde spre o lărgire a domeniului poeticului, atingându-se, fără doar şi poate, una din limitele acestuia. Sunt selectate cuvintele cele mai „dure” (un text intitulându-se „Buduroi”), ceea ce discreditează implicit prejudecata „nobleţei” unor cuvinte şi imagini. Este o „democratizare” totală a limbajului poetic şi a „strategiei” retorice, ceea ce are drept rezultat revigorarea unui atât de vechi gen literar.

Ciclul constituie un experiment extrem şi, de aceea, irepetabil; aici poezia a fost adusă - conştient - într-un impas. S-a vorbit mult despre inserţia prozaicului în poezie; nefiind om al jumătăţilor de măsură, Sorescu a mers până la limită, atingând-o.

Mircea SCARLAT, Prefaţă la antologia *Drumul* de Marin Sorescu, Editura Minerva, Colecţia „Biblioteca pentru toţi”, 1984; prefaţa a fost inclusă apoi în volumul al IV-lea (postum) al *Istoriei poeziei româneşti* de Mircea Scarlat, Editura Minerva, Bucureşti, pp. 197-216.

Dacă lui Nichita Stănescu îi datorăm *necuvintele,* Sorescu este aici autorul a ceea ce am putea numi *străcuvintele.* Nichita Stănescu regresa spre stadiul prenominal, Sorescu, spre arhaicul nominal. Amândouă atitudinile sunt acţiuni de recuperare: una a verbului, cealaltă a substantivului. În necuvinte, Nichita Stănescu tânjea să prindă mişcarea elementelor silite să calchieze legile gramaticii (prelimbajul); în străcuvintele soresciene se regresează spre acele stadii din vechimea istorică a unui grai. Este un tur de forţă al substantivitaţii, prin care Sorescu se arată demn urmaş al lui Anton Pann şi Tudor Arghezi. El, substantivul, este personajul principal; nu atât copilăria autorului, oamenii sau locurile natale. Trilogia poate fi socotită şi un document polemic, o patetică acţiune de recuperare a unor cuvinte pe cale de dispariţie. Nu ne mai aflăm cu un veac şi ceva în urmă, când problema constituirii limbii literare era prioritară; nici la începutul acestui veac, când normele gramaticale slujeau o limbă literară deja constituită. Marin Sorescu a avut curajul să aducă în poezie graiul oltenesc vorbit de el şi de consătenii săi, tocmai pentru că, pe fondul unei limbi literare deja unitare, această acţiune de recuperare dobândeşte o altă

semnificaţie. Un lingvist arheolog se dublează aici cu un altul sentimental. [...]

[...] potricală, gărgăunariţă, bejarcă, sarabalie, colţani, pătuiag, corlată, ududoi, om vrăjmătos, bişag, pângănii, a linciuri (a clăti cămăşile), de-a tuturiga (de-a rostogolul) ş.a. Probabil că unele sunt creaţii infantile, altele, întorsături de limbă din etimoane ce ar putea fi reconstituite, împrumuturi din limbi apropiate geografic. Poetul s-a îndreptat spre ele cu braţele deschise, le-a reactivat în memorie. Este un caz clar când cuvintele cheamă textul. Toate subiectele poemelor care constituie această vastă frescă zac parcă într-o difuză masă de cuvinte, aşteptând un impuls dinamic spre a prinde viaţă.

Dinu FLĂMÂND, „Fragmente soresciene”, în *Intimitatea textului,* Editura Eminescu, Bucureşti, 1985, pp. 39-52.

Standardele vremii (la impunerea cărora generaţia lui Sorescu jucase rolul principal) pretindeau o poezie definită prin câteva elemente bine fixate în conştiinţa poeţilor şi a cititorilor: lirism, confesiune abstractă, subiectivitate, monolog, impersonalitate,

transfigurare, fragmentarism şi stil scriptic. Provenite toate din modernismul interbelic, ele constituiseră, zece ani mai devreme, o reacţie salutară la poezia reportericească şi epică a deceniului 6. [...] Sorescu însuşi participase la acest spirit prin majoritatea culegerilor lui de după *Poeme,* în ciuda faptului că părea a nu-l lua în serios. El însă nici nu-l nega în esenţă, tratându-l în felul lui burlesc sau parodic, singura diferenţă remarcabilă fiind, dincolo de ton, aceea că stilul poeziei lui Sorescu a fost de la început oral, accesibil (aparent) şi cotidian. Dar până şi în această ultimă privinţă, să observăm că cel ce vorbea în poeme nu era chiar omul de pe stradă, ci intelectualul, care-i mima unele expresii şi, în general, familiaritatea, faconda balcanică, în abordarea marilor probleme.

La Lilieci (şi faptul a ieşit în evidenţă de la primul volum din serie) nu mai punea preţ pe nici una dintre aceste trăsături. Poeziile din culegere aveau un decupaj evident narativ („povestire”, psihologie, portret, dialog), erau biografiste, prozaice şi realiste, tinzând la un soi de monografie poetică a satului (cum Edgar Lee Masters o făcuse pentru orăşelul lui american), cu ajutorul unei oralităţi capabile, de data asta, să restituie vocile reale ale protagoniştilor dincolo de vocea poetului

însuşi. Fireşte, o *mise-en-scene* există şi aici, un scenariu, care însă nu s-a văzut decât mult mai târziu, la capătul seriei. Exemplul din *La Lilieci* a rodit destul de repede, chiar mai înainte ca generaţia ‘80 să înceapă a aprecia programatic şi făţiş aceleaşi componente ale poeziei ca şi Sorescu: *Un potop de simpatii* de Petre Stoica, *Eglogă* de Ioana Ieronim, *Bucolicele* lui Mircea Cărtărescu sunt doar câteva din titlurile ce pot fi amintite.

Nicolae MANOLESCU, „Amintiri din copilărie sau tablouri din Bulzeşti”, în *România literară,* nr. 7, 12 februarie 1987, p. 9; cronică reluată în *Literatura română postbelică. Lista lui Manolescu,* vol. I, Editura Aula, Braşov, pp. 168-172.

Explicaţia acestei crispări ţine - şi aici mă despart de opinia lui Nicolae Manolescu - mai puţin de resimţirea unei dificultăţi de situare în ordine literară strictă şi mai mult de spiritul însuşi al poeziei lui Marin Sorescu, foarte înşelător prin aparenta lui accesibilitate. [...] Se poate presupune, mai degrabă, că a surprins o anume radicalitate interioară, şi nu una de forme sau de stil. [...]

În întregul său, *La Lilieci* este o lamentaţie funerară, un bocet de proporţii şi factură epopeică, fără nici o solemnitate convenţională, fără patetisme şi fără tânguiri, de o aspră măreţie arhaică. Fără legătură directă între ele, episoadele, scenele şi personajele evocate alcătuiesc o vastă compoziţie volumetrică, epicul având o certă funcţie sculpturală. Mijloacele de analiză obişnuite se dovedesc ineficiente, fiindcă, reînviind o lume, Sorescu o face reînviind (sau regăsind) un anumit suflu şi un anumit ton (ambele uitate sau deformate în sensul decorativului scenografic), suflul şi tonul de epopee populară, ca expresie foarte specifică a unui mod colectiv de a fi. Ironia tragică este atitudinea structurantă. Caleidoscopicul univers umil şi frust al vieţii de fiecare zi nu este, de aceea, nici stilizat, şi nici trecut prin laboratoarele atât de active ale retoricii sărbătoreşti sau mitologizante, păstrându-i-se nealterate autenticitatea şi naturaleţea de limbaj, de comportament, de viziune. *La Lilieci* are o monumentalitate conţinută, substanţială.

Mircea IORGULESCU, „Sorescu: suflul epopeic”, în *România literară,* nr. 46, 10 noiembrie 1988, p. 11.

Deşi în *La Lilieci* şi-a prescris să rămână cât mai *terre-â-terre,* Sorescu nu rezistă totuşi ispitei de a da frâu liber imaginaţiei. Atunci injectează ciclului o poezie directă, ca să spun aşa, cu scurte emisiuni, e adevărat, dar dense, autorul creându-i şi o albie uşor ironică, spre a ne aminti chiar în asemenea cazuri sursa ei umilă. Un exemplu grăitor îl aduce „La strigat”, unde spectacolul jocului de lumini capătă un aer mexican, de viziune bunuelescă, şi vocea lui Marin Sorescu se încălzeşte sensibil spunând: „Şi când răguşesc ăia, după miezul nopţii, / Dau drumul unor roţi de car, cu spiţele împănate de fân. / Aprind fânul cu şomoiagul şi-odată te pomeneşti / Cu roţi de foc, rostogolindu-se din cer, dintre stele. / Vâjâie, sar peste gropi, e ceva grandios, / Parcă cineva din cer a venit cu carul de foc să lumineze situaţia, să vadă cum lăsăm noi post / Şi cam ce se mai vorbeşte în comuna Bulzeşti”. [...]

Oricât îşi „prozaizează” înadins versurile, Marin Sorescu păstrează în alcătuirea lor o unitate indestructibilă a anumitor segmente verbale. Din această descompunere în „cutii orale” a ceea ce rosteşte se naşte iarăşi poezie. O face să răsară, cred, mai cu seamă contrastul dintre materia informaţiei, de natura faptului divers jurnalistic, şi ambalajul verbal

(organizare sonică riguroasă, după legi matematice precise). E ceva asemănător ca efect al formulelor mnemotehnice care fixează propoziţiile latineşti în octosilabi sau pentametri. Cam la poezia lor secretă ne trimite Sorescu atunci când înşiră „Cine mai trece pe drum”: „Coadă al lui Ceapă, / Sanda lui Ciurel, / Tăgârâlă, / Ai lui Mitrofan, / Ai lui Modârlan” etc.

Ovid. S. CROHMĂLNICEANU, „Marele show bulzeştean”, în *Ramuri,* nr. 2, februarie 1989, p. 3.

De fapt, în această succesiune de medieri stă farmecul cu totul aparte al acestei opere: etnograficul mijlocit de anecdotic, lirismul, de prozaism, afectivitatea, de ironie şi aşa mai departe. Cu aceeaşi „materie”, Marin Sorescu ar fi putut scrie un roman, şi un „indice” care ar reuni poemele având în centru acelaşi personaj, dispersate în cele patru „cărţi”, ar ilustra tocmai caracterul de frescă al ansamblului, pe traseul căruia sunt descrise coerent zeci de destine. Medierea ultimă e aceea a unui soi de comentariu, datorat celui ce evocă - personaj şi martor în acelaşi timp -, de o fineţe tipic soresciană: tonul coboară

câteodată la acelaşi orizont cu întâmplările „narate” şi cu eroii lor, detaşarea nu e niciodată lipsită de complicitate. O mirare înţelegătoare dă nota caracteristică a încheierilor şi moralităţilor: căci nimic nu e mai divers şi mai ciudat decât banalul şi anonimitatea.

Marian PAPAHAGI, „Memoria şi jocul imaginaţiei”, în *Tribuna,* nr. 3, 19 februarie 1989; cronică reluată în volumul *Cumpănă şi semn,* Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1990, pp. 70-75.

Se poate spune că viziunea sorescianǎ („viziunea vizuinii”), atât în ce priveşte conţinutul, cât şi formele de expresie, are un punct de pornire originar în satul Bulzeşti din Oltenia, o stare plasmatică reală (unde se vorbeşte aşa), de care poetul a fost marcat definitiv; tocmai această „marcare” îi conferă autenticitatea discursului (în ceea ce priveşte diferenţierea specifică) şi-i permite plonjonul în universalitate (iată şi motivarea că poezia fiului de ţăran din Bulzeşti a atins receptarea maximă pe mapamond, între produsele literare autohtone). [...]

O experienţă ontologică profundă se autopovesteşte, folosind o expresie diferenţiatoare pentru a comunica o viziune existenţială universală. Viziunea aceasta capătă contuturi îngroşate carnavalesc precum tablourile lui Breughel cel Bătrân; expresia este pigmentată în permanenţă de striuri vineţii, descoperind semnele calcinate ale unei arhaicităţi canonice: canonicitatea existenţei s-a cimentat într-o *langue* cu valoarea unui sistem semiotic a cărui expresie nu mai poate fi schimbată. E vorba de *nnpattem* lingvistic ce încorporează ceva atât de dens încât se apropie de mijloacele poeziei; se descriu întâmplări, figuri, acte, gesturi existenţiale ce au devenit stereotipe. Stereotipia lor ontologică le scuteşte de explicitare; discursul oral le menţine într-un suspans semantic ce le dilată sensurile foarte concentrat, ce te obligă să meditezi asupra lui. [...]

Marin MINCU, „Autenticitatea discursului oral", în *Textualism si autenticitate,* Editura Pontica, Constanţa, 1993, pp. 53-64.

Paralel cu filonul demitizant, se impune în poezia lui Marin Sorescu cel al *Liliecilor,* care -

într-un anume sens - constituie o vastă operaţie de *remitizare.* Intervine acum un fel de maturizare a practicii postmoderne, o *naturalizare* a acesteia. De fapt, prin cele şase cărţi ale seriei lirice *La Lilieci,* Marin Sorescu a deconvenţionalizat radical felul în care e înţeleasă poeticitatea, prin adaptarea acesteia la alte condiţii, diferite chiar şi de cele iniţiale, care nu sunt deloc străine de poetica - sau „politica", pentru a folosi un termen al Lindei Hutcheon - postmodernismului: narativizare şi falsă narativizare a discursului, secvenţializare (fragmentarism), inserţia structurilor de tip autoreflexiv şi metadiscursiv, „oralitate" şi autobiografism, utilizarea unor variante multiple de complicitate discurs/existenţă, schimbarea registrelor stilistice şi a vocilor „naratoriale". Cele şase volume compun o suită de „microevenimente" radiografiate exact, în extensie, prin focalizarea succesivă pe tipuri umane, pe diverse „personaje", pe contextualizări neobişnuite, pe fenomene din lumea satului care surprind mai mult sau mai puţin. Sunt reînviate tradiţii cărora li se caută în mod expres noutatea, transparenţa, localizarea. [...] Reconstituirile sunt tandre, pasionale, detaşate, cinice, ironice, scormonitoare, groteşti, ca un fel de „sistematicitate" în a identifica „specificul local" în toate sensurile lui.

Bulzeştiul devine un topos al completitudinii, o imagine holografică a Lumii, un spaţiu al coabitărilor neverosimile, al genezelor şi descendenţelor fabuloase. [...]

Ceea ce contribuie decisiv la intensitatea „lecturii" lumii satului în *La Lilieci* este corelaţia care se stabileşte simptomatic între *rememorare* şi *prezenţă.* Cele două paliere majore ale discursului „epico-liric" ajung să comunice în cele mai derutante moduri posibile. Cititorul este „imers" în trecut şi apoi adus la suprafaţă, este luat drept martor sau deturnat din posibila lui expectativă. [...] Multiplicarea tenace a atitudinilor discursive, dar şi a tipurilor de inserare evenimenţială, a „cronicilor" constituie o probă în plus a inovaţiei structurale la care a recurs poetul în *La Lilieci.* El a urmărit detensionarea expresiei, un fel de „eliberare" a acesteia, de restituire a modului ei de provenienţă, ceea ce a permis şi validarea multiplelor formule care permiteau o mai mare cursivitate a „curenţilor" existenţă/discurs. Indiferent (despre) ce s-ar „relata", savoarea dicţiunii şi sensibilitatea punctelor de reţea activate, „atinse" în mod repetat (căci foarte multe evenimente, „personaje" etc. se *leagă* între ele, generând *o pânză* aproape inextricabilă) reordonează continuu materia, îi întreţin dinamica specifică.

Ion BUZERA, Prefaţă la volumul Marin Sorescu, *Poezii alese,* Editura ART, Bucureşti, 2006, pp. 5-14.

Prezentă aluziv sau având o tentă subversivă în opera publicată în timpul vieţii, fenomenologia disperării şi a rezistenţei devine peremptorie în cea mai mare parte a poemelor din *La Lilieci, Vl,* şi din romanul *Japiţa,* ambele apărute postum.

Universul uman reprezentat aici de autor identifică un cronotop la răscruce de istorie, o istorie malefică pervertită iremediabil în duplicitate, minciună şi violenţă. În această parte a lumii (şi nu numai) ostilităţile făţişe ale războiului supravieţuiesc monstruos în „lupta de clasă" şi „lupta pentru pace", pentru care, nu-i aşa, „nu se precupeţea nimic".

Trăitor al acestor timpuri, autorul edifică, pe vechiul motiv al lumii răsturnate, o realitate stranie, oricât de recognoscibile ar fi reperele istorice: distrugerea proprietăţii rurale, colectivizarea forţată a satelor („Plenara din 3-5 martie"), echivalentă, în memoria comunităţilor rurale, cu apucăturile fanariote. Plebiscitul, singurul referendum din întreaga

istorie a României socialiste, când oamenii au fost chemaţi să se pronunţe „deschis” dacă vor pace („Un demn”). În alte secvenţe se precipită reverberaţii ale unor experienţe dintr-un trecut apropiat cu solicitări halucinante, absurde ale prezentului. Impactul psihologic se dezvăluie în încercarea disperată a insului şi a comunităţii de a se apăra de grozăviile care-i agresează viaţa, operaţie ce cuprinde întreaga gamă a rezistenţei, de la refuzul formal până la renunţarea la viaţă - semnul tragic al conştientizării situaţiei liminare, al capitulării în faţa absurdului istoriei. Drama nu este doar a subconştientului colectiv aşa cum s-a afirmat frecvent în comentariile criticii despre „literatura obsedantului deceniu”, drama este chiar a conştientului individual care agonizează pe măsură ce satul este dislocat din rosturile lui, nu pentru a fi aşezat pe o traiectorie reală, benefică a progresului, ci pentru a fi anihilat şi distrus. Acesta este sensul încifrat al rescrierii motivului mioritic în „Baladă”.

[...] Disimulării şi insolitului, care dădeau un farmec particular psihologiei ţărăneşti în volumele anterioare ale ciclului *La Lilieci,* le iau locul, în Cartea a VI-a, disperarea şi revolta, ceea ce conduce la o altă dimensiune, de esenţă universal umană, incluzând tipologia rurală specifică în literatura europeană de

atitudine negatoare în privinţa erorilor tragice ale istoriei.

Cornelia CIRSTEA, „Le psychodrame du village dans l'oeuvre de Marin Sorescu", în *Anuarul Colocviului Internaţional de Exegeze şi Traductologie „Marin Sorescu",* vol. I, Universitatea din Craiova, Editura Aius, 2007, pp. 149-153.

CARTEA A CINCEA (1995)

CERCUL

Mergeam pe drum. Era lună, aşa, toamna.
Şi mă ajunge din urmă şi trece pe lângă mine
Un cerc.
O tuturiga mare de fier. Un cerc
Care mergea singur pe linie.
M-am uitat în urmă: l-o fi aruncat cineva?
L-o fi dat de-a tuturiga...
Nimeni...
Şi, la urmă, cine să-l azvârle,
Că era mare şi greu - ca o şină de roată de car.
Mă uit înainte; cercul îşi vedea de cale.
Se-nvârtea repede, repede şi făcea praf.
Tocmai atunci vine al lui Calotă, de la deal
- Îl văzuşi, mă?
- ÎlI văzui. Şi începe să se-nchine.
Ce-o fi cu el, de la ce butie o fi scăpat,
Numai Spânu mai are butii de vin aşa de mari,
Plecă şi i se vărsă putina...
Ne mirăm noi aşa şi ne dăm cu părerea,
Ăsta al lui Calotă se făcuse alb, îl cam speriase
Drăcovenia,
Şi mai apare şi Gligorie.
- Îl văzuşi, mă?
- Nu-l văzui. Ce să văd?
- Cercul?

- Care cerc?
Ghiţă al lui Calotă s-a aplecat şi i-a arătat
Urma în ţărână. Lăsase o urmă ca de roată de car.
- E, câte urme de roţi nu sunt pe drum!
Cercul a trecut, aşa, valantoace, prin tot satul.
Unii îl vedeau, alţii nu.
Aşa, cam din trei, pe lângă care trecea,
Doi îl vedeau, unul nu...
Stând noi aşa, auzim iar *Vuuuu – vuu! Uuu! Uuu!*
Cam cum face o vuvă mare.
Şi vedem nori de praf...
- Daţi-vă la o parte, că vine... Se-ntoarce...
Venea cercul de la deal, parcă se înroşise puţin
De-atâta alergat, de-atâta inspecţie în Comuna Bulzeşti...
Venea dinspre Prădătorul, trecuse ozâcă prin Frăţila
L-am apucat de mână pe Gligorie:
- Îl vezi, mă?
- Ce să văd?
- Cercul.
- Care cerc?
- Ăsta de trece acum pe lângă noi?
Tu n-auzi că se cutremură pământul, vuieşte, scoate praf...
- Nu trece nimic. N-aud nimic. Nu văd nimic.
Cercul s-a apropiat... I-am luat seama: să fi zis

Că e roată de cabrioletă? nu, că n-avea spiţe...
Şi prea lumina... E aşa ca o aoreolă de sfânt...
Ca şi când capul vreunui sfânt s-ar fi rostogolit în praf
Şi aoreola lui îl poartă ca o şină...
Şi-l îmbrăcă în strălucire...
Mergea vâjâind... Şi se înfierbântase de-atâta învârtit,
Scotea scântei, când se atingea de câte o piatră.
Prin Secuieşti, acum era aici la Gura Racului şi precis
Voia să meargă şi-n Nătărăi la vale...
M-am dat mai aproape şi i-am simţit damful: *mirosea a*
Rotund perfect. A geometrie... a spumă de geometrie,
Adică esenţa esenţelor...
Am căzut în genunchi,
Aşa de uşor şi de delicat atingea pământul
Plin de gloduri, al satului.
Bă, călca prin Bulzeşti, parcă-ar fi mers
Pe lună, tu-i mama mă-sii!
Mă trecuseră fiorii şi aproape să-mi dea lacrimile
De atâta cinste şi minune.

- E, acum îl văzuşi? L-am mai întrebat o dată
Pe Gligorie, care-şi scotea pământul de sub

unghii
Cu un chibrit.
- Ce să văd?
- Cercul.
- Care cerc?
- Atunci... du-te unde plecaşi, bă orbeţule!
Că eu n-am ce discuta cu ăştia, care nu văd decât
Ce le arată muierea!
- Hai, mă, îl trag pe-al lui Calotă...
Avusei noroc mare cu tine,
Că fuseşi aici... că altfel,
Ne-ar fi povestit cercul în toată lumea,
Ce orbeţi sunt în comuna asta.

Povestea cu cercul de foc, venit în inspecţie,
A circulat mult la noi, din gură în gură.
N-a reuşit s-o stingă nici războiul al doilea,
Abia mai târziu, cu prefacerile, a trecut pe planul doi
Şi, până la urmă, au biruit ăi care nu-l văzuseră.

SCHIJA

I

Unul, Trică, dormea.
Şi-i intră un şarpe în gură.
Se trezeşte ţipând:
- Aoleu! Aoleu! Şarpele! Şarpele!
- Unde, mă?
- Îmi intră-n gură.
- „I se văzu coada până adineauri”, zicea şi Trină, care venise repede.

L-au luat şi l-au pus cu picioarele-n sus
Şi cu capul în jos, pe-o strachină cu lapte.
Fiert. Să se ducă aburul la şarpe.
Şarpele n-a ieşit deocamdată.
Că era lapte praf
Şi la lapte praf ăştia nu ies, nici să mori.
Lumea a plecat.
Ala a rămas cu şarpele în el
S-a văitat: „Aoleu!” „Aoleu!” până a uitat.

II

Stanciu al Lisandrei tot aşa
- Aoleu! Aoleu!

Când era copil.
Îi intrase un şarpe-n gură.
Cum dorm copiii, aşa, cu gura
Deschisă cu capul pe câte un
Bolovan, pe câmp, cu oile.
Şi, al dracului şarpe, n-a ieşit nici la lapte de-l bun
A făcut nazuri.
Şi copilul a uitat de el.
S-a făcut mare. L-au luat în armată.
Şi-a avut noroc că s-a făcut războiul din ’77.
Şi s-au dus la Dunăre.
Când a trecut Dunărea, soldatul Stanciu D. Ion
Odată a simţit cald în burtă.
Aoleu! O schijă!
Când a ajuns pe malul celălalt, s-a dus la raport
La sergent: „Domn sergent, pe mine m-au şi rănit,
Am un glonţ în burtă. Uite-aici!”
- Ce glonţ, mă, că nu s-a tras nici un foc de armă
Până acum?
- Atunci e schijă, de când au tras tunurile noastre,
De la Calafat, de-a zis regele: „Asta-i muzica
Ce-mi place!”... şi vreo schijă întârziată
Mi-a intrat în burtă. „O schijă de-a noastră,
Întârziată”

Sergentul a râs. După aia: „Soldat,
În pluton, fuga marş!”

„Înaintee!”, a răcnit el, la urmă
Şi plutonul nu s-a mai oprit până la Griviţa.

Rămăseseră vreo doi-trei.
Şi Stanciu D. Ion printre ei.
El a făcut tot războiul,
I-a bătut pe turci, a primit şi-o decoraţie
Şi când s-a întors, când să treacă Dunărea,
La copii şi la nevastă, „Aoleu! Aoleu!”
Se apleacă peste marginea bărcii
Şi varsă şarpele, mare cât o frânghie.
S-a întors victorios acasă.
Ce s-o fi clătinat barca aia pe valuri,
De i s-a făcut rău şarpelui şi-a cerut să iasă afară!
Şi Stanciu D. Ion s-a întors victorios acasă.
Scăpase ţara de turci
Şi scăpase şi el de balaur.

Da’ ăsta, ăl tânăr, la ce război să mai plece?
Trică al lui Traşcă al Linei a lui Stanciu
E strănepotul ăluia de atunci, Stanciu al Lisandrei,
Chemat la armată Stanciu D. Ion
Şi Trică ăsta, săracul, la ce război să mai plece?
Că abia se terminase, - ieşisem victorioşi pe

toate fronturile,
Da-ncepuse o luptă pentru pace
De ziceai, Doamne, ce e aia! Numai lapte praf, trimis de americani,
Că şi de lapte se alesese praful şi pulberea,
Pe şarpe cu ce să-l mai ademeneşti?
Că unde e Bulzeştiul şi unde ţi-e Dunărea?!
La capătul pământului, tocmai la marginea
Cealaltă a judeţului.

A rămas să-l crească-n el.
Îşi aduce-aminte-asta din când în când.
Ba când doarme, ba treaz. Geme o dată, de două ori şi uită.
Acum, om mai vedea.
Evenimentele sunt în curs.

PE COBILIŢĂ

Lui Civică îi luaseră carul şi boii.
Obişnuit cu car şi boi,
Până la urmă a înjugat vaca.
În loc de proţap a făcut două oişti,
A băgat vaca - şi cu jug la mijloc.
Pentru car, a găsit nişte osii, nu ştiu unde,
Şi n-avea roate.
După ce-a făcut roţile, la un rotar,
Le-a pus pe cobiliţa, una-ntr-o parte şi
Alta-ntr-altă parte, şi s-a dus la Oteteliş,
Să le-ncalţe, să le pună şină.
- Cum le duseşi, mă?
(Cine ţi le lua cu carul, că n-avea nimenea car!)
- Le dusei eu.
Păi, cum, două roate odată,
Cum puteai tu să te ţii după ele?
- Pe cobiliţă.

Ultima întrebuinţare a cobiliţei!
Au dispărut şi cobiliţa şi carul...
A mai dus olteanul roţile pe ea,
Să le pună şină.

Civică avea un lanţ de-mpiedicat carul
Un lanţ bun.

- De unde l-ai luat, mă?
Ăsta e lanţ de boier, neică! E de la „7 Noiembrie”.
Nu-ndrăzneşte nimeni să mi-l fure,
Că-l cunosc. Nu mai e altul aşa în Bulzeşti.
Cu asta rămăsese, cu lanţ de-mpiedicat,
De la „7 Noiembrie”. Dar ce să-mpiedice?

GÂSCĂ BĂTRÂNĂ, CU PANĂ DE GĂINĂ

În primăvara anului 1946 nu voiau
Găinile să clocească. În tot satul
Nici o găină nu căzuse cloşcă.
Altă dată, cădeau câte două, trei odată
Şi nu puneai, din trei, decât una
Pe cuibar - sau din cinci, două -
Şi celelalte veneau şi cloceau alături -
Stăteau şi ele aşa pe paie goale.
Altele dispăreau, se băgau prin frunzare
Şi odată apăreau, cu puii.

La trei-patru zile, dacă nu cobora cloţa
O dădeai afară, să bea apă şi să mănânce
Boabe de porumb şi mălai.
Mai da ocol de două, trei ori prin curte,
Lua seama,
Şi, după aia, venea şi se urca pe scară.
Şi venea şi alta la cuibar
Şi se băteau pe cuibar.
- N-am mai văzut găina aia pestriţă. O fi mâncat-o vulpea.
Şi ea apărea cu puişorii de sub lemne.
- Ieşiţi afară, să vedeţi minune!

Prin aprilie-mai, atunci terminau de ouat,
După Paşti.
Găinilor pe care nu voiau să le pună pe
Ouă, li se făcea baie - până se trezeau,

Şi acum ce-o fi?
Acum nu mai clocea nici una
„Asta ne mai lipsea!” zicea mama.
Să vedeţi ce-o să mai fie,
Că o prefacere nu vine niciodată singură!
În tot satul, doar o gâscă
Începuse clocitul...
Femeia, bucuroasă, îi vârâse sub ea şi ouă
De găină.
Şi copilul, Mitre, pe furiş, i-a pus acolo
Şi nişte gloanţe, găsite de el prin vie.
Da’ gâsca, după câteva zile,
S-a dus prin curte - şi nu se mai întorcea.
A prins-o muierea şi i-a pus o pană în nări.
Şi aşa, cu pana în nări, clocea.
Ştii că sta pe ouă?!
Parcă avea un arcuş în nas.
Toată lumea venea şi se uita.
- Fugiţi diavului, să nu-mi speriaţi clocitoarea.

Şi, culmea, că pana era de găină!
Îi puseseră şi-o pană de gâscă,
Dar o respinsese organismul.
Clocea cu pană de găină -

Şi-n jurul ei, trei-patru case,
Mergeau în vârful picioarelor, cum ar veni,
Tăceau mâlc - o linişte mormântală,
Şi mormântală, şi de înviere, că parcă se auzea
Cum se întâmplă ceva sub coajă,
Şi că e totuşi rost ca viaţa să meargă mai departe.

Semnul cu împotrivirea găinilor,
L-a tălmăcit mai apoi Moşu Pătru:
- Ne ocupă ai noştri.
S-a făcut ea pace, dar o să ne ocupe ai noştri.

DATU-N JUJEU

- Uite, că nu-mi lătră căţelul ăsta neam!
Nu latră neam Lulu. Şi am şi eu aici în curte,
Ce am. Am nevoie să-mi păzească leaurile
Şi el, mâlc...
Iorgu al Babii fusese după grâu, spre Dunăre
La vale, tocmai pe la Rast.
Şi văzuse multe pe-acolo.
- Păi, l-ai dat în jujeu? îi spune Mandei lui Chilijean
- Nu. Ce e aia?
- Păi, uite cum se făcea înainte la noi,
Şi s-a uitat obiceiul şi noroc de mine că l-am mai
Apucat pe la Rast.
Iei căţelul cu binişorul,
Îl prinzi şi-i legi jujeul de gât.
Şi când nu bagă de seamă, odată cu seara,
Numai ce îl ridici repede, îl apuci de jujeu i
Şi-l vâjâi deasupra capului,
De câteva ori.
Dacă nu latră, iar îl mai iei, după o zi.
Îi mai faci aşa un perdaf- şi să vezi
C-o să latre şi singur, o să latre şi la lună.
O să schelălăie ca la eclipsă.
Manda aşa a făcut, dar câinele nu s-a-nvăţat

Să latre.
A chemat pe unul de i l-a învârtit aşa peste cap,
Într-o seară şi când s-a văzut jos,
A fugit Lulu ca din puşcă.
Că e şi aici o socoteală
Mi-a spus mie unul de la Rast
(Că m-am dus să mă interesez)
Asta se făcea într-o anumită zi,
Cred că la echinoxul de primăvară,
Că mulţi care nu ştiu - zicea ăla de la Rast,
Care nu se gândesc, că s-ar putea să fie şi aici o
Regulă, şi-i dădeau în jujeu aşa de-a fiecum,
De-a moaca-n jujeu, în altă seară,
Nu se făceau răi.
Schelălăiau până se vedeau jos - după aia,
Ori fugeau de mâncau pământul,
Ori rămâneau aşa blegi, ca nebunii din curtea spitalului,
De stau şi se uită toată ziua-n pământ, după ce s-au tratat
De scosul limbii - nici n-o mai scot acum, dar nici n-o mai
Folosesc la altceva, de exemplu la vorbit...Privesc aşa în pământ...

Dar câte vreunei potăi îi plăcea
Să se dea în jujeu.

În alte părţi se zicea în *ileu* sau *jujinci.*
Jujincile sunt hăţurile vacii.

Că e şi un cântec:
„Şi o vacă pe jujinci,
Şi nevasta pe opinci”.
Şi câinelui ăluia de-i plăcea pe sus,
Venea singur seara, când apărea
Dătătorul, tocmit să-i dreseze românului
Paznicul. Se-nvârtea pe deasupra capului ăluia,
Ca în tiribombă.
Şi l-a chemat Manda iar pe Iorgu Babii
Şi zice: - Uită-te dumneata la Lulu!
L-a făcut zbârnâitoare, vuvă, şi tot nu zice ham!
Înseamnă că n-are aplecare spre treaba asta, spre lătrat,
E slab de cap, de gură... E debil...
Că nu vezi câinii de la oraş?
Câini de bloc.
Rămân fără case şi urlă pe străzi.
Acuma nu mai latră, urlă.
I-au dat în jujeu prea tare, cu stăpâni cu tot.
Nu mai vorbeşte nimeni cu ei.
Nu ti teme, c-or să vină şi-aici la noi...
Şi măcar Lulu ăsta, dacă-ar fi deştept, ar simţi
Dinainte şi-ar da alarma...
A mai încercat şi el o dată, dar n-a avut efect.

Pentru că nu s-a nimerit în seara de echinox.
Câinele ştia obiceiul, dar oamenii nu.
A rămas Manda cu Lulu prost de bun ce era.
Era blând ca o căprioară,
Chiar şi după atâtea exerciţii de răutate.
Acum câinii rămaşi de izbelişte
S-ar mai da şi-n jujeu,
Şi-n jujinci,
Dar cine să le mai facă plăcerea?
Şi pentru ce să se mai facă răi?
Cum să sperii tu cu colţii câinelui,
Colţii buldozerului?!

Şi Iorgu Babii, care a trăit mult, zicea:
- Fi-mi-r-aş eu al babii!
Să-i mai văd şi la anul,
Ce mai fărâmă şi ce mai iau!

MARCHIZA

Constanţa lui Cotoarbă era bolnavă.
Cotoarbă, mai tânăr cu vreo 17 ani ca ea.
Nu prea ştia de-ale casei.
Aia nu se putea scula, sta în pat şi gemea.
Şi se văieta.
O durea acum, pe lângă toate elea, capra care
Era nemulsă şi zbiera în curte.
Se bârâca pe gard, se suia pe frunzare,
Venea şi-mpungea cu coarnele-n uşă.
Ei, i se învârtoşiseră ţâţele,
Parcă era dăpusă, gata să fete iar.
Trebuia uşurată.
- Tu ce ramaseşi, mă, mătăuz aici? N-auzi capra aia?
- Lasă, că te scap eu de ea!
O să vorbesc cu ăla. La Bălceşti cu ea,
La pastrama!
- Taci! Nu mai lozi, că mi se-ntărâtă iar în
Capul pieptului.
- Da, da! Pastrama! bombănea Cotoarbă.
- Păi dar! Că laptele-l iei din cişmea.
Cişmeaua era lângă ei, din deal de casă.
Acolo se duceau dimineaţa de se spălau pe ochi,
La jgheab,

Goneau întâi raţele şi gâştele, care erau
Acolo cu noaptea-n cap.
Capra, acum, sărise de marchiză... ştii care
Are pridvor... şi răsturnase de pe pălimare
Vreo două muşcate roşii. Spărsese sacsiile,
Se alesese praful.
Acum era cu o floare-n gură şi venise iar
Lângă uşă.
Îi ziceau Marchiza, că de câte ori ajungea
Pe marchiză strica ceva.
- Ieşi şi fă ce i-ai face! zicea bărbatul. Na oala.
- Păi, dacă eram în stare, m-aş fi rugat de tine?
Pune scoarţa aia pe mine că alunecă şi-mi
îngheaţă
Picioarele.
Prinde-o şi bag-o-n casă acia. Oi vedea eu
Ce i-oi face. Capra auzise - şi fugise.
- Şică!... şicăă... şicăăă! şiic!
Cotoarbă era cam cocoşat, că făcuse
reumatism
La şira spinării, de când dormise în fân verde.
Şică, şicăăăă! Fire-a dracu cu ugeru’ tău!
Un’ te duci? Şicccă, n-auzi?
A-nghesuit-o până la urmă, ei, a păcălit-o c-un
fir
De praz şi-a târât-o de coarne în sobă.
Când a văzut-o pe Constanţa,
I s-a luminat. S-a dus lângă pat, s-a-mblânzit,
- Dă, mă, o oală...

- Păi, nu te dai jos?
- Fă ce-ţi spun eu! Sui-o-n pat!
Capra, ce-a mai împins-o el, ce-a mai sărit ea...
Că la sărituri n-o întrecea nimeni, s-a pomenit Sus.
Sta acum şi asculta cum susură
Laptele ei în oală.
Dăduse să pască dintr-un căpătâi,
Da’ sărise Cotoarbă şi-o apucase de coarne.
Acum se simţea bine, mâinile meştere ale
Femeii, închizându-se şi desfăcându-se ritmic
O uşurau, îi dădeau o toropeală plăcută,
Cu ochii ei bulbucaţi şi blânzi
Sta şi rumega...
Se uita la icoana cu pruncul, care şi el la sânul bun
Se bucura de minunea laptelui sfânt.
„De-o fi să nu vă ajungeţi din lapte,
Ne-om înţelege noi”, poate că se gândea ea,
Şi gândurile ei parcă erau înţelese
Şi se puteau citi şi pe chipurile celor doi din casă
Şi pe obrazul Maicii Domnului.
Erau fericiţi şi ăi din icoană,
Ăi din cer, cum ar veni,
Şi ăi de pe pământ.

LA-NCĂRCAT DE MĂRĂCINI

Îi zic lui Seder (povestea mama):
- Nea Dumitre, mergi să-mi ajuţi să-ncarc şi eu
Nişte mărăcini?
- Merg. Vin eu să-njug boii.

Eu n-am mai ieşit, când a potrivit el carul
Şi el a uitat să-şi ia blanele, ca să stea pe ele,
Când încărca. Ajungem la loc. Mărăcinii erau
tăiaţi.
- Acum cum facem?
- Păi, eu să mă sui în car...
- Suie-te.
Se căţără-n car şi eu îi dam mărăcinii de jos.
Când îi dam mărăcinii cu furca şi să pună
piciorul pe ei
Să-i aşeze - aoleu! Cădea cu furca-n ei.
Of, fir-aţi ai dracului, că mă topirăţi!
- Bine, că trebuia să fi luat şi noi ceva.
- Păi, eu crezui că luaşi dumneata nişte blane,
ceva. Şi bătea un vânt să-l dea peste cap în
mărăcini,
Când ridica piciorul să pună piciorul pe ei...
El, descheiat la gât - nu se-ncheia niciodată,
Cu cămaşa fără bente - şi nici la bente n-avea
nasturi

Niciodată şi cu bocancii pe piciorul gol. Nişte bocanci mari,
Intrau mărăcinii. Era el pielos, da degeaba.
- Mai sunt?
- Mai sunt vreo doi.
- Hai să-i mai dăm şi de jos că mă topiră.
Eu nu puteam să-mi ţin râsul, de câte ori se dădea peste cap.
Dumitru Seder era şi geambaş şi când te duceai pe la el povestea:
„Când am cumpărat eu boul ăla breaz...”
Şi Anica, nevastă-sa: „Mai taci deavu,
Că numai de boi îmi vorbeşti toată ziua.
De boi şi de vaci.”
Iarna se-mbrăca într-un şpenţer,
Rupea dintr-un şoltai de oaie şi-o lua ba la Bălceşti,
Ba la Picături. Zicea: „Lupul, de unde aleargă,
De-acolo mănâncă”. Cunoştea multe comune şi de la munte
Şi dinspre Dunăre. Vorbea de Lişteava, Morunglav, Maglavit,
Rastu, Fărcaş, Brădeşti, Almăj, Coţofenii din Dos,
Avea prieteni peste tot. Bea aldămaşe cu ei.

CA OAMENII

Strâng şi eu bani - au, am strâns 1200 de lei!
Să cumpăr un purcel. Pentru mine n-aş lua,
Că ce să fac, sunt bolnavă, dar pentru amărâţii ăia.
- Câţi ai?
- Opt au mai rămas. C-au murit, s-a pus moartea-n ei.
Şi plâng şi ţipă şi se tăvălesc!
Şi se uită-n ochii mei, când mor... Şi cum le-o fi şi lor!...
M-am dus odată acolo, zice mama.
Erau cinci pe maşină. Că ea nu gătea la vatră, că avea plită.
Patru şedeau pe masă.
Şi trei pe căldarea de apă, pe-un fund.
Se mai scutură de păr, se râcâie - cum i-o fi suferit?
(- Ei, lasă că nu-i nimic. Păi, eu de când dorm cu ei
Şi n-am mai murit!)
Îi chiamă: Mişu, Iancu, Luminiţa.
Stă câte un om în drum şi ascultă, când îi strigă,
Îi sar unii în cap, pe umeri.
Care are pisic de trecut, se duce cu el acolo,

La groapa de pisici. Şi-l aruncă la poarta ei.
Şi ea, când îl vede, se uită la el, îl drăcuie, îl goneşte.
„Fir-ar ai dracului, se râd de mine! Păi, eu ce să le fac,
Să le dau la toţi?! Fugi, fire-al deavu, cu cine
Te-aduce la mine! Că nu mai pot să-mi târăsc picioarele...”
Se mai uită la el... şi-o vezi cu ciumagul în mână
Şi cu mâţul în braţe...
- Naşă, ce făcuşi?
- Îl luai... Că se uită-n ochii mei şi plânge...
Şi-i dedei o bucată de pâine... şi mânca de se-neca
Da nu-l văd eu pe ăla de vine să-l aducă, să-i dau cu
Ciomagul în cap, de ce-l aduce...
Dă-mi un ciur de mălai, că nu mai pot de mămăligă.
Că-mi aduse o femeie o coajă de mămăligă
Şi ce se-ncăierară pe ea
Şi ce se linseră pe ghiare!
Să mori de mila lor.
Şi noaptea vorbesc cu ei, ca cu oamenii:
- Ce faci tu, Gruia?
- Ce faci acolo, Luminiţa, nu ţi-e bine?
Şi le dau drumul, îi bag sub cergă...
Destul s-or pătimi când oi muri eu...

O femeie singură, venită din alt sat,
A găsit-o Nae al Banţei tocmai din Ardeal.
Ultima lui soţie. Bună muiere. Ea l-a-ngropat.
Acum, de, bătrână... ce prieteni să aibă?
Că satul e pustiu...
Mai vine pe la mama, se mai duce mama pe la ea.
Turma de mâţe, mârtani,
Mari, mici, tărcaţi în toate felurile -
Îi ţin de cald şi de urât.

MARIN AL LUI PĂTRU

Pe-ăştia-i ştiu eu din 1916, din Moldova.
Ni i-au dat de ajutor, contra nemţilor.
Şi ei au fugit. Beai cu ei la masă, mâncai,
Şi până la poartă te-mpuşcau.
În burta lor sunt numai minciuni.
Ei ţi-arată laptele albu şi zic că e negru.
Şi tu trebuie să zici ca ei.
Vor să-ţi ia tot.
Să te îmbraci c-o rubaşcă,
De ţine şi de cămaşă şi de haină
C-un nasture roşu la umăr. Şi rubăşti de-alea-ntunecate
Ca pământul, parcă-ai fi şobolan.
Să-ntinzi gamela pe care-o porţi
La şold, să-ţi dea nişte linte, acolo pe câmp,
Stând şi-n soare, că taie toţi pomii, stejarii, toţi perii, toţi
Mărăcinii, nu mai e pic de umbră,
Ca să poată băga ei tractorul.
Ciorba zic ei că e de linte,
Dar nu se ştie de ce-o fi şi aia.

- Uidu-hu’n tur pe mama voastră! - făcea Marin al lui Pătru,
Ajuns aici cu explicaţia situaţiei.

Mama voastră de bolşevnici.
Eu, să mi-i scoată cineva pe-o gaură, câte unul câte unul,
Şi-i omor c-o furcă de fier şi c-o măciucă.
Să-i prijon în furcă şi să le sparg capul.
O mie pe zi i-aş achita. Da, da!
I-aş trage şi-n ţeapă. Aş brănişti zile-ntregi la ţepuşe
Şi i-aş trage-n ţeapă.
Să vedeţi ce ne-aşteaptă, făcea el.
Să vedeţi ce ne-aşteaptă.
Că şi lucrurile bune ies rele.
Cercelaru, preşedintele reformei agrare
La noi în comună!
Cine e Cercelaru?
A dat pământul pe saci de grâu, pe săpunuri
Şi pe femei tinere.
Nici pomeneală de-ăi săraci şi de-ăi de-au luptat pe front
Ivana, şef de post! El şi cu Butoi!
Ciupag şi cu unul de albăstreşte ca mănătărca ţigănească.

De necaz, al lui Pătru s-a-nsurat pe la 50 de ani,
A făcut un copil cu Ioana şi-a murit tuşind, din cauza igrasiei.
Că n-a mai putut să-şi termine casa, din cauza vremurilor.

A stat în ea udă şi spartă,
Furios pe situaţie.

ŞARPELE CASEI

Venea din curte şi intra într-o gaură
Din beciul casei.
Era un şarpe gulerat, mai mult alb, alburiu.
George era copil: - Uite şarpele, uite şarpele!

Şi baba: Nu da în el,
Că ăsta e şarpele casei.
Nu face nimic.
Deocamdată nu i-a făcut nimic.

Dar peste o jumătate de an, ori un an,
Iar l-a văzut. Şi l-a lovit c-o măciucă.
Se încolăcise pe ciomag şi el a ridicat
Ciomagul în sus, şi era să-i cadă în cap.

Se zvârcolea să moară.
Şi la urmă i-a părut rău.
Da’ ce s-a supărat mama când a aflat!
Şi când ne-a ars, mai târziu, casa
Zicea: „Vezi? Ai omorât şarpele casei...”

ĂLA

Era paznic la cooperativă
Şi trecea noaptea la vale.
„Şi când treceam la vale, se vedea prin geam
Lampa aprinsă şi troala Mitruţei s-auzea vorbind
Se certa cu cineva.”
- Ce, mă? zicea. Până când, mă?
Până când să-mi faci tu mie netrai?
C-am muncit şi eu toată vara pentru un sac de porumbi
Am strâns pentru voi, mă?

Asta în mai multe seri
Şi m-am luat de mirare.
„Ce-o fi cu Leana? Cu cine s-o certa?”
Din când în când mai lăsa furca din brâu
Şi-o vedeam urcând pe scara podului.
Şi s-auzea iar cum bodogănea şi blestema.
„Fir-ai al iacacui! Vedea-te-aş umflat!
Că ţi-am dat, mă, şi carne.
Am tăiat găina,
Ce vrei, mă, să-ţi mai dau?
Ţi-am spălat cursa şi ţi-am pus carnea a mai bună.”

Într-o zi, o-ntâlnesc pe drum şi-o întreb:
- Leană, cu cine te cerţi tu toată noaptea
Că mi-ai luat şi somnul, sunt cu gândul tot la tine
Înainte, cum ajungeam la cooperativă,
Cum mă toropeam tot şi mă moleşeam,
Numai la gândul că trebuie să stau treaz şi să păzesc.
Acum mi-ai speriat somnul de tot. Cu cine te cerţi?
- Ee! Cu ăla. Parcă nu ştii!
Nu-mi mai lasă şi mie ăl săcotei de drugi.
Să nu mai rămână omul cu nimic, nimic.
Dar stai, să-ţi spui:
De vreo trei zile nu-l mai aud.
Nu mai vine noaptea.
- De ce?
- Păi, nu fusei la Dobreţ?
I-am dus uneia o găină şi mi-a spus ea ce să fac.
Şi l-am aranjat.
Am aprins patru lumânări, în pod, câte una
La fiecare colţ...
Şi atât am făcut deocamdată, că aia a zis mai multe.
- Ce?
- După ce aprind lumânările, să le las aşa arzând în
Pod şi eu să mă reped, aşa până-n miezul

nopţii,
La moară, să-i dau ocol de trei ori, trei nopţi la
Rând, despletită şi-n pielea goală...
Să se ducă acolo.
Şi să spun descântecul ăsta:
„Sânicatu-m-am,
Mânicatu-m-am,
Azi Sfânta Duminică sa poftească
S-o cureţe pe lleana
De cârtiţă cârticioasă,
De cârtiţă viermănoasă,
De cârtiţă văvărească,
De cârtiţă cârteasc㠄...
Piei,
La grei,
Fugi la moară,
Cârticioasă, cârticioară!
Să rămână casa Lenii curată,
Luminată”.

N-am avut şi curaj să mă dezbrac,
Să nu mă vadă cineva,
Da’ de fost am fost...
- Şi-ai spus vorbele?
- Le-am spus...
Şi auzi, dumneata? S-au prins.

Şi începe să plângă.
Fir-ar a iacacui, aia de m-a-nvăţat aşa!

Că ăla a fugit.
Şi acum, stai Leană, şi toarce singură toată noaptea!
Că nu poci dormi.
Înainte trecea noaptea la iuţeală,
Că mai tăinuiam cu ăla.
Paznicul îşi tot frământa mintea
Să ghicească de cine vorbeşte.
- Cine e ăla?
- Păi, ăla de sus, nu-ţi spusei? Şobolanul.
Şi iar se aşterne pe plâns.
Şi-aşa de bine mă-nţelegeam cu el!
Îi spălam cursa în fiecare zi,
Da’ ştiam că nu intră, se-nvârtea pe lângă ea
Şi ciocotea la drugi.
Şi-aveam şi eu un suflet să mă asculte.
Acum o fi fugit la ăştia, la vale,
De au şi radio, au şi televizor - şi mi-au
Luat şi şobolanul meu,
De mă mai uitam şi eu la el, noaptea.
Şi multe seri de ci în colo,
Când trecea paznicul la slujbă,
Vedea întuneric la a Mitruţei,
Şi-o auzea plângând. Şi el se gândea:
- Cum de s-o fi prins descântecul ăla
Pentru cârtiţe la şobolani?
Dacă era de cârtiţe, cum de-a avut efect
La şobolani?!

ÎNGERUL

Venea câte-un avion, o „Ştiucă”.
„Uite ştiuca! Uite ştiuca!”
Şi-n liniştea care se lăsa după aceea,
Că trecea ca fulgerul, şi-n golul plecării,
Noi, cu ochii pe cer, tăceam...
Şi nimeni nu ştia ce să spună,
Şi se auzea chiar cum tăceam toţi cu buzele cusute.
„Trece un înger”, zicea târziu Ion al lui Nină.

Dar îngerul nu apuca să treacă bine,
Că iar, vââjjj! aparatul acela îngrozitor,
Zguduind temeliile cerului.
Iarăşi - liniştea aia grea.
„Îngerul” dădea să se înalţe şi să treacă,
Fâlfâind din aripile lui albe şi ostenite
„Fâl! Fâl! făcea ţipenia aceea apăsătoare.
„Psst! Trece! Dă să treacă!” - zicea Ion al lui Nină.
- Îngerul?
- Da, trece un înger, săracul. L-a prins războiul
Pe Dobreţ, pe aici pe Seci...
Şi, deodată... vuuuu! vââjjj! Trei-patru ştiuci
În picaj.
Treceau prin înger. Îl destrămau, îl risipeau pe

câmp
Numai ochi, ochi nenumăraţi ca pe cozile de păuni...
Oile încremeneau şi ele cu smocul de iarbă în gură,
Se uitau spre cerul bubuitor...
Apoi întorceau capul după miei, behăiau...
Mieii buzurini ţopăiau, bătând pământul
În acelaşi timp cu toate cele patru fragede fuse albe.
Prin văzduh vântul legăna fire lungi de betealã.
O plasă imensă, strălucitoare se lăsa peste copaci,
Peste oi, peste noi, copii.
Din avioane se aruncau fire de betealã, ca la nuntă.
Îngerul, sfiit, aştepta golul dintre vorbele noastre,
Ca să fâlfâie.
El nu arunca nimic.

800 DE PRUNI ÎNFLORIŢI

Lui Marin al lui Geică i-au tăiat prunii
De pe coastă, într-o noapte.
Au venit nişte copii, care scoseseră oile
La păscut, au venit plângând la el, la poartă,
Dimineaţa:
- E jale mare pe coastă, acolo la dumneata
Că ţi-au tăiat toţi prunii.

Şi omul ce să facă?
S-a dus, a constatat, erau curmaţi
Când de la rădăcină, când mai de sus, când
Pe la mijlocul tulpinei, cu securea
Ascuţită bine. Ozâcă or fi lucrat ăia toată
Noaptea că erau mulţi, o livadă întreagă.
Şi la urmă, după ce s-a întristat el...
Ei, îi părea rău de bieţii pruni...
Abia intraseră pe rod de vreo trei ani...
A chemat pe unii cu carele,
I-au încărcat în câteva care pe toţi şi
I-au cărat la biserică în deal.
800 de pruni frumoşi, înfloriţi
Retezaţi, cum se întâmplase, stăteau acum
În curtea bisericii. A doua zi s-au nimerit
Să fie Paştile. Şi toţi care veneau la Biserică
Îi vedeau, se minunau şi-l blestemau pe făptaş.

Şi când trecea lumea pe sub Domnul - se făcea un pod aşa -
Treceau şi printre rândurile de pruni înfloriţi
Că-i puseseră pe două rânduri.
Şi florile începuseră să se veştejească
Şi cădeau ca nişte lacrimi.
Plângeau 800 de pruni, în ziua de Paşti,
Înşiraţi pe două rânduri, în curtea Bisericii,
Sub ochii uimiţi ai lui Sfântul Petru
Şi-ai lui Sfântul Pavel, zugrăviţi mare,
La intrare.
Şi popa, la sfârşit, le-a citit şi lor,
Ca unor prunci masacraţi
Şi lumea le-a pus, de crengi, lumânări aprinse.

Şi la urmă întâmplarea a fost uitată.
Era după război, multe fapte se învălmăşeau.
Într-o zi, se aude c-a murit Ciudin.
L-a omorât unul, cu bâta, într-o vâlcea.
La aşa om, aşa moarte - a zis lumea,
Căreia îi era frică de Ciudin.
Ucigaşul a fost prins - s-a predat singur -
L-au închis puţin, a trecut o ţâră şi pe la balamuc
La Craiova, şi i-au dat drumul: E nebun.
Da’ nu făcea rău. (Cam aşa scria în certificatul lui
De eliberare.) Ca şi când lui Ciudin îi făcuse un bine

Că-l omorâse! Oricum, îi luase şi zilele
Dar şi păcatele trecuseră pe capul lui.
Unii îl întrebau: „Bă, ce-ai avut cu el?”
Şi ăsta râdea.
Se uită şi moartea lui Ciudin, cum se uită toate
Pe lumea asta şi peste câţiva ani se duce unul
La Marin al lui Geică (abia se-ntorsese şi el din
Detenţie - pe la Bicaz, pe unde-o fi fost,
Luat că nu încherbase cotele).
- Vrei să-ţi spun eu dumitale cine ţi-a tăiat prunii?
- Bine că i-a tăiat, că tot se-alegea praful...
Cum s-a ales de tot...
Măcar a descurcat locul, să bage ăştia tractoarele...
- Lasă asta, că ne aude cineva... şi mă mai duc şi eu
Pe unde-ai fost dumneata, să joc cu picioarele
În ciment - să joc sârba în ciment, la baraj...
- Află că n-a fost rău deloc.
Auzi, i-a tăiat Ciudin. Că de-aici i s-a tras şi moartea.
- Nu mai spune? Da’ ce-avea el cu prunii mei?
- Ţii minte dumneata când te-ai certat cu Lache
Al lui Corniţă?
- Da. Avea moşia dilavale de mine.
- Aşa şi era o primăvară ploioasă şi dumneata
Ai pus nişte oameni de-au săpat un şanţ pe lângă

Pruni să se scurgă apa... Şi-a venit un potop...
A rupt şanţul şi toată apa s-a vărsat pe moşia lui
Corniţă şi i-a culcat tot grâul, i l-a făcut pod.
- Mi-a părut rău că puhoiul a rupt şanţul...
Dar cine se aştepta la asta?
A plouat atunci de s-a vărsat valea,
Parcă era Dunărea pe vale...
E, e! Că şi Ciudin şi cu Lache Corniţă, ca să ajungă la pruni
Au dat tocmai pe la Ţiganu la deal, au ocolit 2-3 kilometri
Că n-au putut să dea drept, să se ducă acolo în Ungureanca.
Şi ce ţi-a zis Lache, atunci când v-aţi certat?
Se gândeşte al lui Geică o ţâră:
„Da lasă că-ţi răspund eu”. Uite acum îmi adusei aminte.
Nu-mi dădea prin gând să fi fost Lache.
- Aşa... Şi-ntr-o zi, Lache s-a certat cu Ciudin.
Şi ăsta a zis că vine şi-ţi spune, c-a fost tocmit
De Lache să-ţi taie prunii şi aşa şi pe dincolo,
Şi Lache al lui Corniţă, ca să dispară martorul,
L-a pus pe Costică de l-a omorât repede, repede.
Da ăla tot apucase de mi-a mărturisit mie...
- Şi tu... ai tăcut... Acum îmi spui...
- Nu-ţi spuneam nici acum... Da am visat rău azi-noapte...

L-am visat pe Ciudin.
„Bine, mă orbeţule, eu mă canunesc pe-aici,
Fac dracii tot felul de experienţe pe mine,
Că m-a blestemat lumea la Biserică, în ziua de Paşti
Şi tu taci mâlc?
Ştiam eu că ăştia din Năstăseşti n-au caracter!
Îi rogi să-ţi facă un bine şi uită...
Du-te şi spune-i. Marş, n-auzi?”
Eu nici nu ştiam c-ai venit, nea Marine.
- Nu poci, că e la Bicaz. Lucrează. Îi zic: să ne aducă
Lumină-n sat.
- Minţi! Că e acasă.
- Serios? Ştia mortul de *dezgheţ?*
- El mi-a spus. Şi de-aia venii, că mi-e că s-o întâmpla
Ceva cu mine... tot de la blestemul ăla din ziua de Paşti...
Şi să ştii şi dumneata.
Omul a plecat, tulburat. Se vede că Ciudin îi
Mai transmisese şi alte mustrări, avertismente,
Ameninţări... că a doua zi a şi dispărut din comună.
Dar nu era singurul.
Dispăreau când unul, când altul, şi după un timp veneau.
Câte unii se-ntorceau mai graşi decât plecaseră.

Că aci stăteau cu frica-n sân, cu griji mari...
Şi acolo făceau numai ce li se ordona... Nu-şi băteau
Capul cu nici o iniţiativă. Trai, neneacă!
Vorba cântecului: „Să vii mamă să mă vezi,
Cum lucrez la spaţii verzi...”

AMPRENTĂ DE NAS

Ioniţă al lui Burghiu a păţit-o.
Li se punea hârtia în faţă.
Oamenii încrucişau mâinile, ca să nu semneze.
- Pune deştul aici!
- Nu ştim carte noi. Nu ştim. Femeile îşi băgau mâinile
În sân. Bărbaţii le puneau, ori la spate,
Şi se ţineau cu una de ailaltă, ori le încrucişau pe piept.
Ziceau că nici degetul nu ştiu să-l pună dacă nu ştiu carte,
Îi chemau pe rând, într-o odaie a Comitetului Provizoriu
- Aşa-i zicea primăriei - Totul era provizoriu.
Numai pământul
Voiau să-l ia pe tot, de tot. Nişte hăia, graşi, rumeni,
Burtoşi, veniţi de nu ştiu unde să te lămurească,
În cămăruţa aia, cum intra ţăranul, sfrijit, speriat,
Nebărbierit, făcând pe bolnavul, înţepenea.
Punea ochii
În duşumea - prefera să se uite cum intră
Motorina în duşumeaua aia veche, decât să se

uite la foaia de
Hârtie, care-l aştepta pe masă, gata scrisă.
(Hârtie se găsea atunci, pentru cerere. Criza de hârtie a venit mai
Pe urmă)
Şi, cum sta el aşa, unul din comisie venea şi-i
Trăgea cu-o pensulă de tuş pe vârful nasului
Şi altul, pe la spate, îl împingea de cap.
- Hai, apleacă-te aici.
- Păi, dacă nu ştiu să mă iscălesc! Nu se-nvăţa carte pe vremea
Mea.
Da ăla, îl tot apleca de cap... pânăl băga cu nasul în cerere...
Şi asta era iscălitura. Cu tuş, cu vârful nasului.
Aşa s-a pomenit înscris Ioniţă al lui Burghiu.
Dar alţii dădeau din mâini şi se apărau.
Lor ce le făceau?
Le făceau clăbuc de săpun, cu sare, într-un lighean.
Era noapte, că-i chemau la sfat tot noaptea.
Dacă nu veneau singuri, îi aduceau cu căruţa lui Ciuşe
Din Gura Racului. Slăbiseră ăi cai tot cărând lumea
De la vale la deal.
În aprinsul lămpilor începeau să-i strângă,
Să-i lămurească.
- Măi fraţilor, de ce nu lucrează şi ăştia la

lumina zilei
Ca ăi cinstiţi? De ce tot noaptea, noaptea, ca tâlharii!
Eu nu mă duc! zicea Petrică al lui Nete.
Da-l găseau, îl prindeau prin grajd, pe sub pătul,
În gluga de coceni - îl puneau în căruţa lu frate-su
Şi-l trăgeau o ţâră până la primărie.
- Vino-ncoace, ziceau, cum îl vedeau că intră, plin de
Paie, de gogleze, cu barba încâlcită.
Şi-l băgau în camera de alături.
- Vrei să semnezi? Ai lămurit muierea?
- Nu, că e bolnavă.
Trimiteau pe gardian cu căruţa. O scoteau şi pe ea,
De la porci, din coteţ, unde încercase să se ascundă,
Îi puneau de faţă.
- Atuncia, cam când poţi dumneata?
- Păi, să vorbim şi cu copiii, că e pământul lor.
Ei ziceau să mai amâne.
Copiii erau pe la Craiova, pe la şcoli.
- V-aţi făcut baie de curând?
Şi-o luau întâi pe Vitilina. Unul o ţinea şi altul o spăla
Pe cap cu săpun şi cu sare. Şi clăbucul ăsta intra în ochi

Femeia ţipa, da din mâini.
La urmă îi dădea ăla cu tuş pe nas...
Şi-altul îi lipea hârtia...
După aia îl luau şi pe el...
Mai şi râdeau:
- Ei, lasă, că până vin copiii,
Vă găsesc cu treaba făcută.
De ei o să aibă statul grijă.
Şi asta era semnătura.
- Acum puteţi să vă duceţi acasă. Da căruţa plecă.
Mergeţi pe jos până la Racu... Ba dacă vă grăbiţi,
Poate o prindeţi.
Ionica lui Nae, când a ieşit de acolo, oarbă de sare,
N-a mai nimerit drumul, o luase pe Bisa-n deal,
Pe vâlcea. Se lovea cu capul de copaci, se blestema!
- Aleagă-s-ar praful! Pulberea să se-aleagă de satul
Ăsta, orbeţilor!
Să ajungeţi să vă-ngropaţi în pământul meu
Şi să nu vă rabde pământul, să ieşiţi din groapă
Cu tron cu tot, să vă scoată apa... să plutiţi morţi,
Jagardelelor!
La fel au păţit-o şi Marin Fănache şi Gheorghe

Roncea.
Pe ăsta ziceau că îl spânzură în stejar.
Pe Ioniţă al Mitrii Biţii, la fel.
Toţi se gândeau: Cu ce mai trăiesc dacă dau tot pământul?
Ei, oamenii se gândeau bine, că erau întregi la minte.
Nu le dădea prin cap că aşa trebuie să fie
Să ajungă slugi pe pământul lor.
Aşa le-a fost luat, pe bază de amprentă de nas.
Ba Petrică al lui Nete a început să se intereseze
Dacă amprentele de nas sunt valabile *în faţa legii.*
Care lege, mă? i-a spus unul.
Tot ei fac legea.
Te-ai înscris cu nasul la colectiv, eşti bun înscris.
Nu mai vezi pământul. Şi dacă nu te înscriai, tot ţi-l
Luau.

PĂPUŞA DE TRENŢE

Una, a lui Didu, râdea de Roncioaica.
Am făcut aseară o păpuşă de trenţe şi-am mânjit-o
Cu păcură şi-am pus-o la Roncioaică-n poartă.
E, şi când se sculă dimineaţă, ce drăcui, ce blestemă!
Se duse, luă foc, luă tămâie, puse foc mătăulei...
Ce tămâie prin curte, prin drum!
Ce tămâie mătăula aia, departe de ea să nu se atingă.

Roncioaicăi i se părea că toţi îi vor răul,
Toţi o fură. Unul a venit să-i aducă nişte saci,
Să-i facă un bine. „Da, da' când a plecat mi-a luat
Lanţul carului", spunea ea. „L-a băgat pe cracul pantalonului"
„Păi, cum putea să umble el cu lanţul carului - nici lănţuş! -
Pe cracul pantalonului şi să umble aşa şi să descarce
Zece saci la ea, zece la nu ştiu mai cine şi să nu-l
Vadă nimeni? Gândeşte-te şi dumneata!"

„Ce să mai gândesc?! El l-a luat, aşa cum spun eu.”
S-a dus după el. „A, l-a pitulat fir-ar al dracului,
Nu l-am văzut eu?!”

De-aia i se dusese vorba de rea ce e,
Şi câte una, ca a lui Didu, îi mai făcea câte-un pocinog.
Că se temea şi de fermece
Şi pentru-o păpuşă de-asta de trenţe
Avea ce drăcui un an.

ENIGMA

Domnule, am auzit în tinereţe o ghicitoare
Şi i-am uitat răspunsul.
„Tengbeliţă,
Mengheliţă,
De cârcee,
Tomboliţă.
Ghici, ce e?”
De vreo patruzeci de ani mă tot chinui
S-o dezleg,
Sau să-mi aduc aminte răspunsul.
M-am dus în satul în care-am auzit-o,
Am întrebat din om în om:
Nimeni nu ştia,
0 ghicitoare care-a dispărut.

Maica Mare, Măria Rădulescu Fălcoianu
Numită maica Rica, din comuna Redea,
Romanaţi,
I-a spus în 1919 lui neica Ionescu,
Din Redea, ghicitoarea asta.
Când şi-a dat el seama c-a uitat răspunsul,
Maica Rica murise.
Şi de-atunci îl tot chinuie.

Dacă ar fi ca în poveşti, ar fi trebuit să i se taie

Capul, că nu poate dezlega enigma.
Dar nici ghicitoarea nu se mai poate dezlega singură
Şi se foloseşte de el, ca să-şi aducă aminte
Răspunsul. Toate au avut un sens pe vremuri,
Şi au dispărut, fie sensul, fie cuvintele acestui sens.
„Tengheliţă,
Mengheliţă,
De cârcee,
Tomboliţă.
Ghici ce e?”
Nu cred c-o să ghicesc până mor,
Spune bătrânul, şi la colţul ochilor i se
Încreţeşte un zâmbet al ochilor, subţire.
Da, uite ţi-o spun şi eu dumitale.
Vezi dumneata că şi zicerile astea
Sunt ca nişte fântâni, care, dacă nu mai sunt sleite,
Se înfundă, cad ghizdurile şi creşte rogoz şi
Ardeiul broaştei din ele.

Am văzut odată nişte oameni
Se uitau la o fântână, care se cam învechise.
Cumpăna se cam uşurase.
Unul a zis:
- De *coinace* trebuie să mai punem
Un fier de plug,
Să atârne bine.

Să se cumpănească bine, aşa.
Fierul vechi de plug
Atârnând de cumpene,
Arând prin aer de câte ori
Se afundă găleata
Şi iarăşi coborând cu brazda lui de cer...
Dacă mă-ntrebi unde s-au dus toate, cum de-au dispărut
Nu ştiu ce să-ţi răspund. Ca „Tengheliţa, menghelița” aceea.

Ghici ce e?

MOARTEA BĂLII

Băla rămăsese văduvă.
O avea pe Maria, căreia-i cam plăceau horele.
Şi treceau băieţii pe drum, la deal, la vale,
Cântând, noaptea.

Şi-ntr-o toamnă, Măriei i s-a părut că aude băieţi,
Întorcându-se de la clăci şi dând chiot.
A tras cioaca, a deschis uşa şi-a ieşit în prispă.
Şi nu trecea nimeni, era o ţipenie şi-o beznă...
Şi-odată vede un om roşu la poartă.
Avea pe cap un ciur de foc,
Cernea aşa scântei, scânteioare.
Şi zgâlţâia poarta şi da să intre în curte.
- Îuu! Săriţi! Hoţii!
Şi s-a dat de-a-ndărătelea, din prispă în casă.
Omul roşu a luat-o la fugă, pe drum la vale.
Şi Maria în casă, ţipând! Uf! Mumă! Hoţii!
Hoo... Şi s-a oprit c-a văzut-o pe mumă-sa...
Era aplecată pe marginea patului şi... moale.
A dat lampa mare, a încercat să-i vorbească...
Nu mai răspundea. O pocise...

Omul ăla roşu...
Sau s-o fi speriat, când a strigat ea „Hoţii”?!

O fi dat să sară din pat şi...
A mai stat, aşa, paralizată, un timp
Şi-a murit.
„Muma Băla m-a lăsat singură cu hoţul ăsta de Florea”,
Zicea ea.
Nea Florea râdea. „Da, mă, nene, ce hoţ oi fi eu,
Că-i fac toate treburile. Ea doar se scoală dimineaţa şi
Se culcă seara - astea sunt obligaţiile ei,
Că e foarte vrednică
Se scoală singură de jos...
Şi ţoalele ei stau aranjate în cui sub pat,
Dacă nu le pun eu bine...
Şi tot eu sunt hoţ...”
- Aşa, zicea Maria. M-a lăsat muma singură cu tine..

Doamne, Doamne!

BUREŢI

Erau săraci, decât loculeţul ăla de casă
Şi ce-aveau, câte-o cionaie de vacă - aia era vreo vacă?!
Şi ei mâncau şi ei fasole şi cartofi.
Platagele nu se mai vedeau prin grădini.
Şi mulgeau vaca aia şi gata, aia era masa.

Şi era pădurea plină de bureţi
Şi zicea Petria: „A, luaţi! Ăştia sunt de-ăia iuţi.
Ăştia nu se mănâncă fierţi. Pe-ăştia albi îi frigi.
Ăi galbeni se fierb” (Ştia toate felurile de bureţi,
Cum cunoaşte popa felurile de slujbe,
Ori felurile de colaci: moşichiori, colacul lui Dumnezeu),
„Pe-ăştia albi, îi iei şi-i frigi pe jar
Şi mănânci cu usturoi
Sunt aşa de buni! Mănânci de te faci tobă.
Te uşurezi lângă strachină”.

Seara zicea: „Hai cu vacile mai devreme acasă,
Să fac de mâncare pe lumină, că unchiaşul meu nu vede
Să mănânce”.
Mâncau afară pe prispă, n-aveau lampă,
Lampa abia se introdusese şi n-o băgaseră toţi

în casă,
Unii erau suspicioşi, ziceau să vadă cum le-o merge la alţi
Oameni, să nu cumva să le strice vederea.
Hai repede, că aseară am ajuns mai târziu.
Şi unchieşul a nimerit cu lingura pe la ureche.
Zice: „Unde dracu mi-e gura, că, uite, bodicăi
Cu lingura, pe la ureche, pe la ceafă
Dedei ocol capului”
Da’ pe mine m-a nimerit când m-a luat, al dnă, când m-a luat!

DESCÂNTEC DE LEGAT SĂPUNUL

A chemat-o să facă săpunul.
Aia, luată pe negândite, s-a dus.
Şi s-a opărit la un picior,
La urmă şi-a adus aminte că sunt Rusaliile.
Da proasta aia de nu ştia să-şi facă săpunul,
Să i se taie în fiecare an, pregătise tot -
Tăiase purceaua... tot.

- E, acum cum să-l facem noi, că mi-e frică.
Dacă iar se... de nu se mai încheagă deloc?
- Mă, zic (povesteşte gaga Riţa), treci peste el...
Ceaunul care mă opărise pe mine îl pusesem jos...
Era cazan mare, de săpun...
Îl pusesem colo jos, la vatră,
Treci peste el şi zi aşa:
- „Cum nu se deoache părăluţa mea
Aşa să nu se deoache săpunul...”
Ce, e greu?
- Păi, cum să fac eu pas aşa de mare?
Şi cum să zic?
„Zi-i aşa:
„Cum nu se deoache... pă...
- Mi-e ruşine!
- Proasto, ţi-e ruşine de săpun!

Ai împlinit douăzeci de ani şi nu eşti în stare
Să-ţi faci săpunul:
Zi de trei ori.
Aşa a făcut - şi-a ieşit un săpun alb şi pufos!
Nici pentru mine nu-l făceam aşa.
În trei ore.
Şi să ştii şi tu de-acum,
Descântecul să nu ţi se deoache săpunul...

Purceaua era bătrână, mare...
Şi nu mai putuse s-o ţină că era rea de vier!
Un metru şi jumătate de purcea!
Când îi venea de vier, ţipa trei zile
De scula tot satul, guiţa de ziceai, Doamne, ce e asta
Şi nu mânca nimic.
Era şi carnea tăioasă pe ea...
Aşa am găsit-o cu casa plină de untură...
Prin postăvi, peste tot
Şi cazanul clocotea... da’ ea nu mai avea curaj
Să-nceapă, că ştia că nu-i iese...

Femeia era tânără şi nu ştia toate socotelile,
Că pe toate le-nveţi pe rând, când te izbeşti de ele,
Că toate au dichisul lor şi descântecul lor.

TÂRG LA BÂLCEŞTI

Florea lui Ghiţă trebuia să se repeadă la Bălceşti,
Să-şi vândă porumbul. Era aşa în postul Crăciunului.
Zicea să meargă cu căruţa. Aranjase sacii cu muierea
În căruţă. Până la târg erau vreo 15 kilometri,
Se gândea să plece de cu seară - caii lui nu erau
Cine ştie ce bidivii, nişte hăia slabi şi munciţi,
Şi mergeau mai mult la pas.
Târgul începea de noapte şi, dacă nu erai
Acolo de la-nceput, dai porumbul degeaba...
Te rugai de vâlceni să ţi-l ia.
Că porumb era pe toate drumurile.
- Deschide porţile, că plec acuş!
- Păi, ce te mai corconişi!

Deschide ţaţa Mitra porţile ăle mari,
El, sus pe capră, cu hăţurile în mână.
Era îmbrăcat cu minteanul, dar parcă ar fi fost
Bine să ia şi pieptarul, că noaptea e mai frig.

- Îu! da nu luai pieptarul... Văd că se
Lasă gerul... Du-te, fă, de mi-l adă!

Femeia intrase în casă şi nu l-a mai auzit.
A zis că el a plecat. S-a luat cu treburile,
La urmă a stins lampa,
Florea era cam somnoros de felul lui,
I se dusese vestea că doarme din picioare.
Şi dacă s-a văzut sus pe capră, aranjat,
A adormit. Aşa, cu mâna întinsă pe hăţuri.
Şi asta i-a fost Bălceştiul!
Dimineaţa, iese ţaţa Mitra să dea drumul
La păsări. Îl vede-n poartă. Încremenit pe capră,
Cu capul aşa într-o parte
Şi cu mâinile încleştate pe hăţuri.
- Hai, fă, nu mai aduci odată pieptarul ăla?
Că-mi e de zor!
- Au, fire-al ciorilor cu somnul tău,
Unde să te mai duci acum, că e ziuă? Până ajungi,
Târgul se sparge.
- Ce ziuă? Nu vezi că e-ntuneric?
- Păi e-ntuneric de ziuă, că se face acuşi ziuă,
Nu întuneric de noapte. Noapte s-a făcut aseară.
Acuşi se face ziuă.
- Când dracu trecu noaptea, fă, că adineauri te trimisei
După pieptar...
- Fi-ţi-ar somnul de râs! Hai în cas’
De te culcă.

A tras căruţa înapoi, a deshămat caii...
Caii nici nu mişcaseră, adormiseră şi ei, că lor le e
Totuna dacă dorm din picioare sau culcaţi
Mai tihnit le e să doarmă din picioare...
- Hai culcă-te acum!
- Păi, ce să mai culc, că mi se sperie somnul!
- Ţi se sperie pe deavu! Te săturaşi de somn, asta e!
La noapte o să-ţi aştern pe capră, încai să te simţi bine.
Acum du-te cu caii la păscut. Ia şi porcii şi
Curcile. Mergeţi pi colo pe la vie, pe la Ungureanca.

CEAMCĂ

’Ceamcă-n altă parte o fi mai bine.
Ia să luăm noi seama,
Să studiem terenul, pe ci prin jur.
- Taci, mă, din gură, ce tot lozeşti tu acolo?
Tutindenea e la fel, ascultă-mă pe mine,
Aicea-n Gorj (şi arată peste deal)
Pe la primării, toată ziua zbârnâie telefoanele.
- Alo, Belitorilor?
Sunt Pârliţii.
Sau aice-n Vâlcea (Arată-n partea ailaltă,
Peste alt deal)
- Alo, Roşiile? Daţi-mi şi mie Măciuca,
Pentru Crăpături.
Şi ce crezi că le transmit, Pârliţii,
Şi-n Crăpături, şi-n Măciuca,
Şi la Belitori:
- Nu mai îmi spune, că ştiu.

E jale şi pârjol şi prigoană mare.
Dacă le fărâmă şi cimitirele şi casele?
Întâi casele şi la urmă şi cimitirele.
- ’Ceamcă-n altă parte-o fi mai bine.
- Aia e, că nu e. Şi unde să te duci?
Stai aci şi rabzi.
Zic că să te arzi de-acum încolo, când mori,

Că pământul din groapa ta le trebuie la agricultură...
Ce-a făcut şomâcu ăsta, cu chipiu de e acum în funcţie?
A ţinut calea ălora cu foile de raţă.
Foi de floarea-soarelui,
Veneau femeile c-o mână de foi,
Să dea la raţe.
- Lăsaţi-le-acolo. Puneţi-le jos!
Le caută pe muieri în sân
De câte-o drugă!

NU TE-NCURCA!

Boc! Boc! în poartă.
Spre dimineaţă, cu vreo trei zile până-n Crăciun.
- Vezi, mă Gheorghe, cine bate, mă -
Sare muierea. Nu se sculaseră, că era prea denoapte.
Afară iar: Boc! Boc!
- Care eşti, mă?
Era-ntuneric, se vedea doar o pată mare albă.
Era iapa, legată de poartă.
Şi ăla bătea tare-n pridvor, cu ciomagul.
Şi când l-a văzut pe Gheorghe c-a ieşit
C-o mână băgată pe mâneca hainei şi cu alta afară,
A început să-l certe.

- Bă, ce faceţi? De ce dormi, mă? la ora asta? Oamenii vrednici nu dorm la ora asta! Ce faci, mă?
De ce dormi, mă?

Intră în casă şi descarcă o desagă de ghete rupte,
Cizme scâlciate, pantofi.
- Mă, venii la tine să-ţi aduc astea, că nu mă

lasă
Nácotele de copii,
Că se duc la horă.
Mai rămăseseră vreo două ciubote-n desagă,
Le descarcă şi pe alea.
- Mi le faci până-n Crăciun!
- Păi, Crăciunul... Că e poimâine...
Gheorghe se uită la grămadă, se mai scarpină în cap...
Nu-i convenea.
- Mă, naşule, n-oi putea, că e prea aproape...
Poate aşa într-o lună-două...
- Bă, dacă nu poţi, nu te-ncurca.
Bă, uită-te-n ochii mei.
Dacă nu poţi, nu te-ncurca, bă!
C-aşa mi-a mai făcut al lui Vintilă
Din Trântoru, că i-am dus putina de varză
Să mi-o dreagă şi mi-a ţinut-o în prispă
Pân la Paşti şi-am rămas fără varză la copii.

Se sculase şi muierea lui Gheorghe.
Se-mbrăcase şi venise la vatră,
Unde se duceau tratativele.
Văzând maldărul de plotoage şi ştiindu-l pe bărbatu-său
În stare să lase totul baltă şi să dreagă o pereche-două
De bocanci - şi ştiindu-l şi pe naşul Corniţă cârcotaş,

Că nu le face bine, a-nceput să ia vechiturile
Una câte una şi să le bage la loc în desagă.

- Bă, nu te-ncurca, bă, dacă nu poţi!
Nu te-ncurca, bă, continua ăsta cu gura mare,
Că se speriaseră şi găinile care acum se sculau...
- Nu se-ncurcă deloc, naşule, că nu poate!
Trebuie să tăiem porcul,
Trebuie să aducem lemne şi nu poate acum.

Gheorghe făcea şi el cizmărie când putea,
Printre picături, învăţase la armată
Şi când avea timp, mai scotea şi el un ban.
Da finul Corniţă nici nu i-ar fi plătit.
Şi-l mai şi certa.
S-a supărat şi-a plecat bombănind.
A-ncălecat pe iapa a albă şi-a plecat la alt meşter,
Tocmai în partea ailaltă a satului.

Corniţă era din neamul Căpeţilor (De-ai lui Capete)
Din Nătărăi.
Se mutase la deal, şi-avea casa dinvale de biserica
A veche.

LIMBA PRINSĂ

Mărioara avea limba prinsă.
Nu putea suge.
Când dădea să plângă, limba nu se mişca.
Şi nu putea să plângă.
Copilul, dacă nu se olicăie, nu e sănătos,
Nu i se aerisesc plămânii.
Plângea din gât, aşa.
Şi parcă văd, zice mama, m-am dus cu ea la femeia
De-i zicea Iorguleasa.
(Stătea coló, pe la Ivănescu-n deal).
M-am dus cu biata Riţa.
- Ce are, mumă, fata?
- Uite, nu poate să vorbească, să sugă,
S-a uitat.
- A, păi îi e limba prinsă-n vârf.
A luat un ac de argint. Toate muierile
Aveau ace de argint, de se prindeau în păr.
Avea o gămălie, aşa cât aluna.
Şi cu ăla i-a săltat limba
Şi-a băgat acul aşa - şi-a tras.
Nici n-a curs sânge. Şi i-a trecut,
Era o pielicică subţire, o aţulie.
De atunci, cum i-a desfăcut limba,
Cum a-nceput să plângă Mărioara şi să se

olicăie.

LELIŢA

Punea mama apă în oala de turtă
La foc.
Şi leliţa se punea şi lua lingura.
- Leliţă, fă, ce faci, că e apă goală?
- Dacă! mie-mi place şi aşa.
Stătea pe ciuci la unghete şi lua cu lingura din oala care fierbea
- Păi, e doar apă caldă, nu e ciorbă
Pusei, uite, să fac turtă.
- Dacă, e bună şi aşa.

RĂU DE FOMEI

Ion Graure era mort după femei.
Şi Frusina era mai tânără. Bine făcută, văduvă. Dar femeie
Cuminte.
Într-o zi îi destăinuie unei vecine, cum râdea ea, cu gura mare
Şi cu poftă: Hei, ştii ce-mi spuse
Ion Graure? Dar şi eu îl făcui de dormi cu porţile deschise.
Îl întâlnesc, zice:
- Să vii pe la mine deseară, că femeia mea e dusă la Motoci,
Să facă uleiul.
- Păi, bine, mă, ce să caut?
- E, ce să cauţi? aşa.
- Lasă, că nu vii degeaba. Că îţi dau o masă-două de fainã,
Îţi dau untură, îţi dau o găină (Asta era cam săracă)
- Bine, mă, viu, dar mă vede fratele tău din vale,
Când oi scârţâi poarta. M-aude din vale, că e atent,

Că ştie când îţi pleacă nevasta că aşa faci.

Să laşi porţile ăle mari deschise.
- Păi, boii?
- Îi legi, treaba ta. Şi să faci ceva de mâncare.
- Fac. Tai o găină-două (S-o găteşti bine, auzi tu?!)
Fac nişte azimă de pâine.
- Te duci să iei ţuică de la Jupânul.
Dimineaţa apăru Mitru pe la Floarea.
- Ce-o fi avut nărodul de frate-meu, că toată ziua a
Alergat, a brichicit pe-acolo. Şi azi-noapte
Au stat porţile mari deschise la perete!
(N-avea loc, ştii, pe-a mică)
Ziua, hop şi Ion la poartă şi-o strigă furios, pe Frusina:
- Bine, fă, de ce n-ai venit?
- Eu am venit. Dacă nu te-am găsit acasă...
Să stau în prispa ta?
- Aoleu, eu ştiu când ai venit tu... Am auzit câinii.
Dar eram pe la ulmi, veneam din vale cu ţuica.
- Şi ce-ai făcut, mă, cu mâncarea aia?
- Iote, am mâncat toată noaptea, de necaz.
Şi-i mai oprii şi muierii mele, că vine deseară.

De-astea i s-au întâmplat lui Graure.
Om bătrân şi să se uite după muieri!
Da Frusina râdea de se clătina prispa,
Când povestea cum l-a făcut

Să doarmă cu porţile cele mari deschise.

Şi cu boii legaţi şi cu clondiru de ţuică
Destupat pe corlată.
Parcă-l vedea frământând pâinea.
Şi jumulind găina.
De, el fără dinţi! Zicea că de mult
Se canoneşte c-o amărâtă de gură,
Mestecă miezul cu buzele
Şi roade cojile în gingii.
Voia femeie tânără.
Mai pui vână tânără la tur bătrân!
Nevastă-sa îl mai prinde câteodată şi-l mai ceartă
Şi el răspundea: Ce, fa?
Aşa m-a făcut pe mine Dumnezeu, rău de fomei,
Ăsta e combustibilul meu -
Eu fără muieri nu pot să funcţionez.
Paie la vapor, fa!

PUTEREA

I

Moşu Pătru a fost ultimul om călcat de urs
La noi.
A venit rudarul, de la deal, cu ursul
Într-o cotigă cu coviltir.
A coborât pe ci, pe la canton, a deshămat
căluţii.
Erau slabi făcuţi lipcă, fiindcă trăiau mereu
Cu spaima fiarei.
Le-a dat ce le-o fi dat, pleavă, ogrinji,
După aia i-a-mpiedicat
Să pască troscot pe şanţ, pe la frasin, pe la
sălcii.
A luat dihania de lanţ
Şi haidea - haidea, pe la porţi.

- Primiţi ursul!
- Nu-l primim.
Sau: - Stai dumneata o ţâră, să vorbesc cu
muierea.
Acum hotărârile nu se mai luau de unul singur
(Că se temeau să nu fie vreo capcană, vreun
clenci.
Vine cu ursul şi te pomeneşti că te-nscrie la
colhoz!)

Sau: - Eu l-aş primi, dar nu e omul acasă...
În orice caz, cei care-l luaseră-n primire veseli-bucuroşi,
De cum pusese laba în comună, fuseseră câinii.
Şi, la urmă, copiii...
Se ţineau după el landră - ţâncii ţopăind,
Dulăii ba lătrau, ba dădeau din coadă a prietenie,
Toţi voiau să-l vadă mai de aproape, ocazie rară, să-l pipăie,
Să-l miroase.
Nu mirosea cine ştie ce rău,
Duhnea o ţâră a fiară, duhoarea aia a lor.

Era un urs potrivit de mare, dar cam purtat, cu blana ponosită,
Obosit, ca un mintean întors pe dos.
- Jigărit rău! zice Pupuţă. Eu credeam că e mai aşa.
- Stai, să-l vezi pe tine. Să te fărâme niţel. Atunci n-o să mai faci nazuri. O să-ţi placă.
- Mie? Ferească sfântul!

Oamenii mai bătrâni răsăriseră pe la porţi.
În ochii lor apoşi, da să se înfiripe o lumină.
Simţeau un licăr de bucurie în suflet.
Ca şi când le-ar fi venit medicamentul din străinătate

Că era după război şi nu găseai tu un nasture de ceva,
De-o tuse, de-o răceală - nimic, nimic.
O stramură de chinină,
Un vârf de cuţit de hap - nimic!

II

- Ee! Da tot avuseserăm noroc cu Moş Martin!
- Mă, nene, ia fă-l mai încoace! Mai la-ndemână. E-ndemănatic?
- Îndemânatic! Păi, nu-i vezi, bre, lăboaiele?
- Atunci, uite, să mă calce pe spinare,
Cum o şti el mai bine.
Că mă dor şalele astea, nene, fir-ar ale dracului!
De când au trecut trupele pe-aici...
Că m-au pus să le traduc ce vor ei de la oameni.
M-au prins aşa în cămaşă şi n-am mai apucat
Să iau minteanul trei zile.
Dă-i şi tradu! Dă-i şi tradu!
Fân, cai, boi, porci, gâini, ouă.
Cum să nu răceşti?
Ceasuri. (Cine avea ceas? Doar popa.)
Toată ziua, şi-n româneşte, şi-n ruseşte,
Să-i fac pe ei să-nţeleagă -
Nu toţi erau cu carte - că n-aveam nimic, nici spirt,

Nici *azeaici* (că se pitulaseră)... până s-au dus.
Nu-mi mai revin neam, nici cu şalele,
Nici limbistic - că şi-acum, noaptea, îmi vin în minte cuvinte
De la Odesa, unde-am stat prizonier cinci luni
.
Până-a dat peste mine Petrică Răducanu.
Zice: „Şi tu tot din Bulzeşti?”
- „Tot”.
- „Gata, du-te acasă!” El era... nu ştiu ce era pe-acolo.
Nea Mitru Tălmaciu se şi-ntinsese jos, pe-un mintean.
Şi ursul, pe el - îl morâncea...
Şi ăla îi vorbea ruseşte.
Şi ursul, pe româneşte, deasupra.
Se suia cu picioarele pe el... cu patru labe... aşa.
Iar se da jos, se uita la rudar, să vadă ce zice, e bine?
Să-l mai calce sau nu?
Ăla îl smucea şi-i arăta cu ciomagul înainte
Şi el iar punea talpa pe spatele pacientului...
- Au! Au! făcea Mitru. Da bine mai trage, mă, Fir-ar al dracului! Ventuzele nevesti-mi sunt mămăligi.
Ia auziţi voi cum iese răceala.
Trozneau uşurel oasele obosite ale bolnavului...

- Aşa, aşa! Calcă aici că... ici-şa... acolo... au... mă doare...
De trei ori trebuia să-l calce.

După aia, omul se scula. Cam ameţit. Îşi potrivea ţinuta.
Aştepta un pic, să vadă cum reacţionează organismul.
Dacă toate mădularele sunt la locul lor.
Îi mulţumea ursului, punându-i mâna pe cap
Şi uitându-i-se în ochi.
Ochi de animal amărât, târât cu lanţul de buză,
Ochi de om care-a păţit multe,
Se-ntâlneau o clipă! O străfulgerare.
Şi se-nţelegeau din priviri, cum se zice.
Îi dădea şi rudarului un ciur de mălai, unul de fainã,
Niscai cepe, praz. Şi atelajul om-urs pleca.
La altă poartă, cu câinii, copiii, muierile, după ei.

„Moş Martine, din pădure,
Joacă bine că-ţi dau mure”
Ziceau copiii ce auziseră de el,
(„Hă-hă - el s-o fi aşteptând la măsline”)
Măsline nu cred că văzuse vreunul, din ăştia mai mici.
Că altceva era înainte de războiu.
- Era *bişag,* cum zicea

Ţaţa Măria. (Mai ales când umblau Dumnezeu şi cu Sfântul Petru pe jos,
Pe pământ.) Se găseau de toate, nu ca-n vremea asta
De nesiguranţă, când începuse lupta de clasă,
Dublată de lupta pentru pace. „Joacă bine”...
Hă-hă-hă...

III

Era un urs, cum spusei, de statură potrivită, cafeniu parcă,
Fără semnalmente particulare
Şi destul de repede plictisit de Bulzeşti.
Nu lua seama la peisaj. Nici locuitorii
Nu-l prea interesau.
Rudarul îl ducea de lanţ. Îi arăta bâta în faţă, el se oprea,
Dârdâia o ţârâ, ca şi când ar juca. Noi chioteam.
La urmă ei plecau şi se opreau iar la alt gard.

Ultimul călcat a fost Moşu Pătru.
- Să mă tragă o ţârişoară pe şale, că mă dor.
Se pusese cu faţa-n jos, lângă şanţ.
Toţi ai lui, şi copiii - mari, de însurat
- unul Mitrică pierise pe front - şi fetele, şi muierea,
În jur, să nu-l omoare.

Marin şi cu Lache erau pregătiţi cu furcile de fier.
- Uşurel, uşurel! - îl dojenea pe „doctor” lelea Anica.
- Lasă-l, fă, că ştie dobitocul. Îl înveţi să calce? Hm!
Aşa, aşa, gemea Moşu Pătru! Uite ce bine ştie!
Fa, discuta el cu muierea, parcă ea ar fi fost deasupra,
Ca să-l tragă - ursul, chiar dacă n-ai nimic
Şi tot bine-ţi face! Că puterea asta care e-n animal
Se scurge o ţâră şi-n tine, te pătrunde.
Simt eu acum cum îmi dă vârtute. Pricep ceva.
Apoi, răstindu-se: - De ce n-am fi având şi noi urs în comună?
Că e cuprinsă... ar avea de toate... Şi, pe alt ton:
- De-aia! De mameluci ce sunt ăştia de-au venit la putere!
Că-nainte, spunea Panduru ăl bătrân - de-a luptat cu Tudor Vladimirescu - bunică-său, a luptat, dar el zicea că şi el,
De parcă noi am fi proşti - zicea că erau pline
Pădurile astea de gadini - şi mai mici, şi mai mari.
- E-he, pe vremea lui Pazvante...
- Da, că şi Pazvante avea moşie pe ci, prin Vâlcea.

Către urs: Hai, cumetre, mai treci o dată peste mine.
Către rudar: Şi numele?
- Cum îl cheamă pe urs sau cum mă cheamă pe mine?
- Pe urs.
- Ţurloi.
- A, Ţurloi... şi pe dumneata?
- Tot Ţurloi...
- A... tot... Ţurloi?
- Şi-mi mai zice mie şi Ciurel. Ţurloi Ciurel... Şi pe urs tot aşa.
Rudaru, era cam piersaciu, slab - şi potrivit cu numele.
- Auu! făcea acum Moşu Pătru. Auu!... Da e greu!
- Ce labă conspirativă are - adăugă Nea Marin, făcând cu ochiul.
Nici tancurile alea nu călcau aşa de bine –
Cu şenilele de doi coţi de late, zice şi Lache.
- Nu se poate, domnule, ca Europa să rămână aşa,
Gemea Moşu Pătru.
Ce, credeţi că lucrurile s-au aşezat?
Nu s-au aşezat neam! Tai Europa-n două! Hm!
Păi, când s-a mai pomenit?
Şi Marin, de pe marginea şanţului, rezemat în Furca de fier, cu care omora câinii turbaţi:
- Arătaţi-mi mie o revoluţie dintr-o ţară,

Care să se potrivească în alta?
Auzi, aia de la ei să fie bună şi la noi! Hm!
Draci! Ăia puşi să meargă cu gamela la şold
Să ne-nveţe pe noi cum să ne măsurăm moşia!
Unii, ai lui Mişţoi, vin, de la Craiova, să ne lămurească.
Ce să mă lămureşti, bă, cioară pucioasă, că eu sunt
Lămurit de mult, găgăuţilor!
Dar stai aşa, te faci că nu vezi, până trece iufa asta.
Rămâi cu capu-ntre umeri, stai aşa.

Ursul făcuse ce-avea de făcut şi-a patra oară.
Se dăduse de mult, mormăind, jos de pe pacient,
Care, înviorat, punea lumea la cale.
Se uita cu ochii ăia supuşi la Ciurel -
Ăsta stă şi el cu gura căscată, să vadă cum se rezolvă
Problema mondială.
De s-ar rezolva într-un fel, înainte de a-i lua ursul -
(Îi ajunsese la urechi un zvon şi nu putea dormi).
Moşu Patru a lăcomit.
Nu s-a mai pomenit urs după aia la noi.
Ţurloi Martin, tras de Ţurloi Ciurel au plecat
Şi duşi au fost.

Foarte jos, cerul în ziua aia.

MIŞINA

Cioană găseşte în pătul
O damigeană cu ţuică, ascunsă de Miţa, nevastă-sa.
Era învelită în câlţi şi pusă într-un loc, pe unde nu
Umbla el.
Iese în drum, se uită în deal, la vale, pe cine să cheme.
Trece Coza.
- Hai, că găsii o mişină.
- Unde?
- Iote colo-n pătul.
Mai chemă el pe Golumbeanu, pe Cheie, pe Scorbelici.
În tamja beutului mai cântă:
Of, of, of inima mea,
Cum arde cu bâlboraaa...
Şi beau toată damigeana.
- Noroc, cuscre! Noroc, fine! Noroc! Noroc!
Mai plâng, mai povestesc din armată... iar noroc.
Cioană îi asmute mereu pe pahar.

Coza, beat, vorbea femeieşte cu un juncan de prin curte,

Care rodea coceni: „Mânca-i-ar gaga fofoloacele!”
Striga gâştele: „Boboloacele, tofoloagele, fofoloagele!”
Mergea în patru labe. Golumbeanu povestea: „Mă, boul ăla al meu iţează din picioare.
Şi către Cioană, care plângea: E o ţâcă a dracului de om şi ăsta
Bă bibă - plânge, ce te-apucă?”
- Mai toarnă, bă, colea, că mi se viştiră buzele
„Ioneleeee, plezni-ţi-ar calul,
Că mi-ai deşirat mărgeanul,
Mărgeanul ăl bobonat,
Pe ţâţişoară lăsat”
- Bă, mă luă aşa o târomeală.
L-aţi văzut ce fudul e?
Uite-l trece pe drum, cu cămaşa tipărită-n fund...
- Stai, bă, ce te apucă bâzdâcul acum...
- Mă, şi n-am terminat de vârşat gardul, că nu mai am
Mărăcini...

„Mărgeanul ăl bobonatîî... îi zicea înainte Cheie,
Care fusese în tinereţe vuvar mare şi cam pezevenchi, cam lotru.
Golumbeanu povestea de unul singur:
- A luat-o cu dârjala de-acolo. Şi dă-i! şi dă-i!

Şi la urmă s-a luat şi după el unul c-o dârjală
Şi mai mare. O păleaţă uite-atâta! Da’ ăla era
Numai o arătanie de om. Bungina în ziua aia.

Şi pe drum ea zicea: „Bia, eu mă desbăşcăşuiesc!”
- Des... băş... căş... căă... ştuieşte-te, muiere...
Vezi tu iepurii ăia, cum se coţăie colo-n vale?
Se iubesc şi ei o ţâră. Şi la urmă, la primul zvon, o rup la
Fugă care-ncotro. Dacă ţi-a venit să-ţi iei câmpii, du-te...
Da întâi hai acasă, bagă bolbotinele alea-n oală
Şi la urmă du-te... Şi iar jap! cu păleaţa...
- Tu ce tot lozeşti aci, mă? zice către Cheie
Care vede că nu-l ascultă...
- Tacă-ţi hanţa...
- Bă, femeii atârnă-i curmul de gât...E, i-a pisogit
Oasele rău de tot...
„Plânge sora cea mai mică,
Frunza-n patru se despică,
Piatra-n apă se usucă, măă!” cântă Cioană şi plânge.
L-a ţupănit şi ea, hacapaua dracului...
„Şi-am zis verde rozmalin,
Vine-amanta lui Marin,
Din fustiţă vâlvăind
Din sălbiţă licărind”...

- Şi ea zice nu, că eu mă mărit iar...
- Fă, degeaba mai pui vână tânără la gând bătrân. Gata!
S-a dus tinereţea.

Coza răgăduise pe ţuică, nu lăsa paharul de la
Gură neam. Ăilalţi mai vorbeau singuri, mai
Cântau, se mai căinau, mergeau de-a buşilea,
Mă rog, îşi făcea beutura mendrele cu ei mai artistic,
Dar ăsta - rătute.
Şi tot aşa, veselie mare - până se termină ţuica
Cioană pune damigeana la loc,
O-nveleşte tot aşa în câlţi.

Vine spre seară şi nevastă-sa Miţa de la Craiova.
Îl găseşte cheflit şi-i dă în gând.
Se duce la damigeană, damigeana uscată.
- Bine, mă, c-o ţineam pentru pomană!
- Nu ştiu, n-am văzut.
- Mă, o pusesem sus pentru pomană, n-auzi tu?!
Că tot la tine mă gândesc, să ai şi tu pe lumea ailaltă.
- Păi, pomană fu şi asta!
Lumea ailaltă este asta, ascultă-mă pe mine.

EI, A TRECUT

Parcă-i văd - ursul şi ursarul
Depărtându-se şi urcând coasta, pe la canton.
Deasupra coastei îl aştepta căruţa,
Mânată de un copil slab şi gălbejit.
O cotigă, de-aia cu două roate, şi cu coviltir,
Au pus ceva în cap cailor, nişte săcoteie,
Să nu vadă, şi ursul, ţuşti, în spate,
Pe şuşletele cotigăi, unde era locul lui,
S-au urcat şi ei şi dii! la Bălceşti
Şi de ci mai la deal, de unde-or fi fost ei,
De sub munte de undeva, din Vâlcea.
Ursul căta în vale, privind pentru
Ultima dată comuna Bulzeşti, din punctul lui de vedere,
Acum ca şi vindecată.
Mie îmi era milă de el - era primul pe care-l vedeam
Şi-aş fi dorit să se comporte şi el mai vitejeşte.
Când intră între păduri, să sară sprinten, să-şi rupă
Lanţul şi să se piardă în codru.
Să ia legătura cu fraţii lui şi să se ţină cât mai departe
De om, trăind în libertate.
Vreo două săptămâni am tot aşteptat s-aud că

s-a arătat
Pe Mătăsoaia, printre stejari seculari, ori pe
Vâlceaua Bonii, ori pe Stava o namilă fioroasă
Care dănţuie când vrea,
La lună, se bate cu muma pădurii...
Şi bagă spaima în călătorii
Care merg pâş, pâş! când trec prin păduri.
Dar nu s-a auzit nimic şi totul s-a uitat.

SCUTIT DE IMPOZIT

Mai auzii una! zice Niţu al Niţăi.
Uite, venii de la Craiova.
Şi scoate o bucată dintr-un ziar.
O dezmototoleşte şi citeşte:
„Familia îndurerată anunţă, cu tristeţe
Trecerea în nefiinţă a celui care a fost
Inginerul Gheorghe Ţurloi Ciurel”.
- Nu e de la noi. Şi ce dacă a murit?
Aşa moare lumea şi se dă la ziar o ştire
Şi după aia e ca şi când nu s-ar fi întâmplat nimic.
- Da, dar să vă spun de ce a murit.
- De ce?
- I s-a tras din verificări. Cu verificările astea noi.
A văzut el că se-ntâmplă ceva. Îl tot chemau la cadre,
Mai dădea o declaraţie. „Ce avere a avut taică-tău?”
„Nici o avere” Ăia nu erau mulţumiţi, îl mai
Reprogramau şi a doua zi... şi tot aşa...Îl săpuneau
Prin şedinţe... L-au tot retrogradat...
Până când unul de la cadre i-a spus:
- Tovarăşe Ciurel, reiese din acte că tatăl
Dumitale Ţurloi Ciurel a fost scutit de impozit

după naţionalizare.
- Da, aşa reiese. „Scutit de impozit după naţionalizare”
- Asta ştim şi noi, da’ ce impozit a avut înainte de naţionalizare”?...
- Nici o avere...
- Nu se poate, că n-ar fi mai scris ei aşa... Trebuie să fi avut moară, ori moşie mare, Ori batoză, ceva foarte important. De ce n-aţi declarat?
- Ce să declar, dacă n-am avut nimic?
- Mai gândeşte-te!

Şi tot gândindu-se bietul om şi-a adus aminte de urs...
O fi plătit tata impozit pe urs?
Îşi aduce aminte că la naţionalizarea bunurilor Au venit unii de la raion şi au ridicat ursul.
L-au dus la circ, sau unde l-or fi dus,
Unde a şi murit în scurt timp, pentru că nu mai Auzea cântecul în jurul lui...
Nu le-a mai spus de ce n-a mai plătit
Ţurloi Ciurel impozit după naţionalizare.
S-a spânzurat. Ăsta e anunţul la moartea lui.
- Ia uite, bă, frate...
Unii râd. Alţii îi căinează. De ce s-a spânzurat? De necaz, de ruşine?
Ăsta era copilul care mâna căluţii atunci.

Şi-mi aduc aminte ochii ursului, aşa blânzi şi supuşi,
Depărtându-se şi făcându-se tot mai mici,
Ca nişte scânteioare care se sting.

ÎN CĂUTARE DE GEAMĂN

Tot felul de răceli s-au pus după aia pe oameni.
Mureau nu numai copii, ca înainte,
Se prăpădeau şi băieţi mari şi oameni
În toată firea. După cuvântul „cotă”,
Care băgase o boală în oameni, a mai apărut
Şi cuvântul „gripă”. „Gripcă” îi spuneau unii, la început.
Da de ăia pe care-i călcase ursul nu se atingeau microbii.
Călcătura, ori mirosul lui îi speria.
Mulţi se uitau pe drum, la deal?
Mă, ce e cu dumnealui ăla, de nu mai vine?...
De ce nu mai vine şi nu mai vine
Ani la rând?
Era şi secetă, se umbla la averi, se măsura pământul,
O mare nervozitate în aer.
Şi nu mai apărea nici ursul...
Să nu mori?

Şi ce-a zis Lisandria lui Mărăcine?
- Dacă nu te calcă ursul, dacă n-ai parte de el,
Atunci să te calce un geamăn. Ori un bărbat, ori o femeie,
Dar să fie de gemeni.

Dar de unde gemeni? Că fuseseră gemeni... mai demult
...Dar muriseră
Unul mergea din poartă-n poartă, să-ntrebe de gemeni...
Femeile borţoase erau rugate să nască doi odată...
Şi dacă-om mai apuca să trăim până cresc, să ne calce o ţâră...

ÎNCEPURĂ

Începură ăştia să are
Cu tractoarele duminicile.
Ăştia nu mai ştiu de sărbători.
Nu ştiu de ruşine,
Nu ştiu de credinţă.
Nişte găgăuţi.

CHIRŢU

I-au făcut un control la magazie,
Că el era preşedintele cooperativei
Şi i-au găsit 110.000 lipsă.
L-au arestat. I-au confiscat tot, tot.
Toată averea. I-au fărâmat casa peste ăi de mai
Rămăseseră, nevastă şi doi copii.
I-au luat boi, plug, car, pământ, două case,
Că erau ale lui, nu erau făcute de stat. Decă,
Le-au luat. L-au arestat, l-au judecat cu martori falşi.
Toţi jurau că e hoţ, cei care aveau necaz pe el.
„Pe-ăsta să nu-l iertaţi, dom’ judecător, zicea unul,
Că ăsta a mâncat un sat”
L-au condamnat la moarte.
Pe el şi-o femeie din Bălceşti.
I-au dus şi i-au împuşcat la Craiova, la regiune.
I-au trimis hainele acasă.
De ce i le-or fi mai trimis?

Şi când dărâmau casa,
Mamă-sa era cu pâinea în cuptor.
Femeie bătrână.
A ieşit şi s-a uitat la ei.

- Lăsaţi-mă, mă, nene, să scot pâinea din cuptor.
N-o surupaţi pe mine, că n-au copiii ce mânca!
Ăia nu. Au dărâmat casa.
N-au vrut s-o mai lase o ţâră, se gândeau să împlinească legea.
Au luat albii, căpisterea, sticlele de pe corlată.
Garniţa de apă. Le-au dus pe la Bălceşti.
Şi le-or fi împărţit golanii.
Un căpătâi din pat fâlfâia aşa pe maşină.
Parcă îl văd.
Se uita lumea şi blestema.

După ce l-au împuşcat, au mai găsit o chitanţă
Cu vreo 50 000 de lei. Cumpărase ceva pentru cooperativă.
Şi se rătăcise hârtia.
Şi el a rămas mort. Eroare judiciară, dar el tot mort a rămas.
Copiii s-au mutat la o vecină pe care o cununase
Chirţu. Ţinea pe unul Tarzan, şi ăla murise
În război.

Terminaseră cu chiaburii, cu lupta de clasă.
Nu mai aveau pe cine sa schingiuie.
Şi-au poropodit pe ăştia, gestionarii.

ŞEDINŢA

Trebuiau doborâţi chiaburii.
Şi s-a făcut şedinţă.
Întâi i-au făcut membri de partid pe unii,
Da fără şedinţă.
Marin Lungu zicea:
- Bă, vine Nane al Ninii într-o dimineaţă, de noapte,
Îi spune femeii că mai pe seară să fiu acasă.
Da n-a spus pentru ce.
Vine seara şi mă ia la şedinţă la deal, la Cioarecu.
Pe mine, pe nea Florea Bălănescu, pe Călin Murgăşanu
Şi pe alţi oameni săraci şi fără carte.
Şi ne-a spus acolo c-o să avem mari avantaje,
Da să spunem numai adevărul.

Dă-i, ne face un tabel cu noi
Şi ne-a pus să iscălim. Cu deştul.
A pus mâna pe deştul nostru şi-a apăsat la capul scrisului,
Unde scriseseră ei numele nostru.
Apoi au început şedinţele. Săptămânal.

Numai noaptea. Promiţându-ne că ne dau

lemne gratis.
Numai copaci, că se naţionalizau pădurile.
Gratis, dar o să plătim o cotizaţie.
Cotizaţie alt cuvânt nou, după *şedinţă.* La început ziceam şe-dinţii.

Bun. Într-o sară vin acasă, cu cămaşa făcută şofile.
S-a apucat femeia să mi-o spele şi-am rămas în sobă,
Până să se usuce cămaşa. M-am pomenit odată cu sara
Bătând în ulucă tare cu un baston, de urlau câinii.
- Cine e? Iese femeia afară. Nane.
- Hai, Mitră, hai scoate omu afară.
Să meargă la şedinţă.
Femeia spunea că nu sunt acasă, el nimic.
Nu plec de-aici, că de-aia l-am făcut membru.
Şi să ia bani să plătească cotizaţia din urmă.
Eu, ostenit de la muncă şi-n pielea goală,
Că nu se uscase cămaşa pe culme,
Să merg să dau şi bani, să pierd şi noaptea şi cum?
Să le spun eu *cozile de topor.*
Pe frate-meu, care avea 15 oi şi nu erau declarate decât cinci
Şi eu să le spun şi pe celelalte.
Nu pleca deloc de la pod şi bătea mereu în

ulucă
Să-mi dea gardul jos.
- Hai, Mitrăăă! Credea că dacă l-am făcut membru de partid
Îi dau moşia Pazului? Să meargă să plătească acolo.
Că de-aia s-a-ncurcat.
A-nceput să bată şi mai tare. - Hai, Mitrăă!
Scoate-l aşa cum s-o găsi, dacă e bolnav, să-l văd eu.
Dacă am auzit, odată am ţâşnit afară în pielea goală.
Am ridicat mâinile în sus.
- Iote-mă, mă. Ăsta sunt!
Unde să merg mă, în pielea goală? Ăsta sunt!
Unde să merg aşa?
N-am cămaşă, n-am bani, şi să merg acolo să-l pârăsc pe
Frate-meu câte oi are?!
Du-te că uite-mi doborâşi gardul
Şi nu ştiu ce-ţi fac.

A dat cu pălăria de pământ
Şi a plecat să găsească alt prost.
Aşa am scăpat de şedinţe.

COMISIA

Au plecat pe urmă „comisiile” prin sat,
Să ia plugurile şi carele.
Unii le pitulau prin pământ. Plugurile.
Le îngropau. Ultima brazdă, cum ar veni,
Acopereau cu ea plugul. Dar tot li-l găseau.
Au făcut la ceape grămadă. Cimitir de care
Şi de pluguri. Acolo, la poalele pădurii Ţiganului.
Sănii, loitre lungi, grape, răriţi,
Până când şi lanţul carului.
Omul să n-aibă pe ce mai pune mâna în curte
Şi pe urmă ei să muncească la zi muncă la colectiv.

La-nceput au promis mult pe zi, la colectivişti,
Şi doi lei pe zi au promis că le dau.
Bă, şi s-au şi ţinut de cuvânt vreo câteva luni...
Ziceau: Curtea de 8-10 ari nu se va lua niciodată,
Plus 30 de arii arabili.
Pe urmă, pune-te cu măsuratul!
Au început să măsoare!
Comisia! Iar a venit comisia!
Fugea lumea speriată prin curte în vale.
Şi ăia: Staţi, să măsurăm!

Curtea e prea mare - ziceau.
În loc de 30, 15 ari.
Să muţi gardul, auzi? Până diseară să fie mutat!
Şi la urmă veni şi acordul global.
Au luat-o de la un hectar şi-au ajuns la 10 hectare.
Pensiile la oameni nu le-au mai dat deloc,
Îţi dădeau un hectar, să-l munceşti. Ziceau:
După hectarul ăsta
Trebuie să scoţi 2 000 de kilograme.
Oamenii, muncind ca lumea, scoteau mai mult.
Împărţeau cu statul jumătate-jumătate.
Da' în anul următor îţi cerea ca după hectarul ăla,
În loc de 2 000 să scoţi 5 000...
Sau 6 000... 7 000 de kilograme.
Şi atât de mult au mărit, încât acum nu mai poţi lua nimic.
Dar nici lumea nu mai are tragere de inimă să muncească.
Cum vrei să-ţi prăşim, întreabă dimineaţă pe Brigadier:
Simplu sau cu fontă?
Îşi bat joc de el. „Cu fontă" - acopereau puţin dudăul,
Venea negru, şi rămâneau mustăţile dudăului - ca o fundă.
Negru peste verde.

Mitra lui Gănescu mergea la câmp şi se punea pe cântat:

„De când sunt colectivistă...
Hai global, global,
Tu m-ai băgat la spital... măăă...

Difuzorul cântă-n geam,
Mămăligă nu e neam,
C-am avut un bănicior
Şi l-am dat pe difuzor...
Hai global, global... măăă...”

Dacă-i auzi de departe, pe câmp, zici:
l-auzi ce bine le merge ălora, cum cântă.
Muncesc, râd şi se veselesc...

MARIŢA DE LA MOARĂ

Unul o întâlneşte pe Mariţa de la moară
Pe drum.
Şi să vorbească şi el ceva cu ea.

- Mariţo, ai îmbătrânit şi tu, Mariţo!
- E, am îmbătrânit!
Ştii tu că am îmbătrânit...
Da’ câţi dinţi mi-ai frânt în cur?

CULEGĂTORII DE SPICE

Pe vale au pus grâu. De la biserica asta,
Până la moară.
S-a făcut zid de grâu.
Iar pe primăvară începuseră puii, bobocii oamenilor
Să iasă din curte-n grâu
(Că li s-au mişcorat rău de tot curţile).
Şi veneau pândari, să le ia, să le ducă la primărie.
Şi, totodată, le înscriau la recensământ, pe toate,
Că toate ieşeau în grâu, nu mai rămâneau pitite.
A venit o ingineră mai bună, nu le-a mai luat.
- Mai păziţi-le şi dumneavoastră.

Şi acum au venit combinele
Şi-au secerat, l-au şi încărcat,
Au adus şi pluguri, să are pe margini
Să nu ia foc - şi cu cisterne de apă,
Să stingă.
În două ore l-au secerat, au plecat cu el.
Şi oamenii strâng la spice.

E lumea pe jos, cu sfială,

În genunchi, se uită speriată-n jur,
Au mai rămas spicele călcate de roate.
Şi ţăranii, în genunchi, tot satul,
Le culeg speriaţi.

Ei înşişi par nişte spice frânte.

LUAI LUMÂNĂRI

Ţaţa Anica îl luase la prăşit, într-o zi.
Şi mama a trecut pe acolo.
Şi i-am dat bun lucru.
Mi-a mulţumit frumos.
- Ce faci aici, nea Dumitre?
- Cosesc şi eu pe-aici.
- Bine, nene.
Da’ Anica se uită după mine.
- Dă-l dnă! Că e nărod!
(Cine-i lasă coasa pe mână?
Avea un târş, şi dădea şi el din mâini aşa)
- De ce nu-l laşi acasă?
- Dă foc casei, îmi lasă uşa deschisă.
Da’ aşa îl iau, să-l văd ce face.
- Şi ce face?
Se duce pe vâlcele. Pe Dobreţ.
Pe Vâlceaua lui Cină şi vine-ndărăt.

A murit sărac. Cu nişte trenţe de haine.
O căciulă rusească şi mintean mic.
Şi-n tron au pus nişte cămăşi de-ale lui, vechi
N-a avut şi el parte să-i aştearnă, ca la noi,
Velniţă, ceva.
Îi murise o fată mare, Rora, nu de mult.
Şi Anica, ce-a mai avut şi ea, a cheltuit cu fata.

Mama o întâlneşte pe Anica.
Venea de la deal.
- Ce faci, fă?
- Luai lumânări.
Că pomenesc poimâine.
Fac o ţâră pomană şi-i dau haine,
Că atunci n-am avut. Şi-n toate nopţile
Îl visez că să-i dau haine.
Alesei grâu. Adusei lemne.
(Un maldăr de lemne cărate cu capul),
Pusei varză la acrit...

Şi Anica s-a dus acasă
Şi a murit.
Şi mâncarea aia şi lumânările i-au trebuit
La moartea ei.

De vreo două săptămâni tot spunea la oameni:
Îl visai, îl visai că să-i dau haine.
Şi când colo, hainele alea erau ea!

OCHETELE

Îi dureau dinţii pe câte unii
Şi era unul care trăgea dinţii.
Şi-l chemau.
- Vino şi pe la mine, că mă doare dintele de mor.
- Vin.
Îşi lua sfoara. Nu orice sfoară era bună,
Doar aia cernită - subţire şi cernită, -
De nu se rupe. (O pun, la Dunăre,
La undiţi şi trag crapul atâta.) Nu ştiu
De unde făcea rost de ea.
Şi cu cuiul. îşi lua cuiul ori cerea de la client.
Şi băga ochetele aţei şi apuca dintele.
Şi capul celălalt al sforii legat de cui
Şi cuiul îl bătea în masă.
- Ai o masă?
- Da.
Şi bătea cuiul în masă
Şi ăla, priponit de dinte, se uita cum intră cuiul în masă
Şi-i părea rău că i-o găureşte.
Se mai uita doctorul prin casă.
- N-ai o cutie?
- Da.

Şi trimitea pe altcineva să ia cutia (cutii de-ălea

de lemn).
„Ca să punem aici pe cui, pe floare, aşa.
Ca să nu iasă când scoatem dintele. Să vezi ce uşor iese...”
Şi între timp unul, care venise cu doctorul ăsta,
Aşa ca ucenic, să mai bea o ţuică,
Îl înţepa cu sula pe la spate.
- Iuu! ţipa bolnavul.
Şi când se zbicea, ieşea dintele.
- Gata! Văzuşi ce uşor fu?
- Uşor pe dracu! De ce nu-mi spuseră̆ţi că mă înţepaţi în cur?
Nu mai pot!
- Lasă, că asta e injecţie, că am auzit că acum aşa se scot
Măselele la oraş, numai cu injecţii,
Şi, ca să nu se infecteze, hai să mai bem o ţuică.
Să ştii că ochetele ăsta al meu n-are moarte!
- Nu mi s-a întâmplat să se desfacă, sau să se rupă
Aţa.

Asta era în Nătărăi la vale.
Dentistul ăsta era dintr-ai lui Vulpe ăl bătrân,
(Sau dintr-ai lu’ Calotă?)

Aici la Gura Racului şi la Mătăsoaia maistor la scos măsele

Era Panduru.

El nu mergea pe păcălite, ce aţă, ce-nţepat în bucă?
Îţi scotea măselele cu cleştele, ca pe cuie.
Te punea jos pe-o rogojină - venea cu rogojina la
Subsuoară - şi nu ştiu cine îi făcuse rost de nişte cleşte
Franţuzeşti. Foarte bune cleşte! Te pui cu Napoleon?! Patent, domnule,
Se înşuruba pe dinte
Şi nu-l mai scăpa. Tu stăteai întins pe spate,
Îţi punea genunchele pe piept, şi trage!
Pfuu! Avea putere în mâini, şi-l ajuta şi scula - franţuzească –
Se nimerea să scoată şi două măsele odată,
Aşa de bună era.
Aşa l-a găsit odată tata pe Chirimenţu,
Cu gura plină de sânge, cu două măsele în mână,
Şi ăla îi întindea rogojina iar, să-i scoată alta,
Că n-o nimerise pe cea rea.
- Ptiu, fir-aţi ai afurisitului de dinţi!
Scoate-i pe toţi odată, să termin odată povestea,
Că te-apucă durerea când ţi-e lumea mai dragă!
Şi-ţi duci viaţa într-o durere!

- Taci şi cască gura mare!

LA DI

I

Moşu (Logofătul), ca să-l întărâte pe
Popa Niţă:
- D-apoi dumneavoastră sunteţi de-ăia făcuţi repede, la Di!

Se încărca bine o căruţă cu zdrahoni, aleşi din câteva
Comune şi mână, nene, peste Dunăre, la Di
Acolo era fabrica de popi.

Îndesau desagii cu merinde pentru drum.
Şi acolo făceau o ţâră şcoală,
Să cetească la vecernie, utrenie, rugăciunile astea,
Ştii, rugăciunile la botez, la nunţi, la înmormântări.
Nu ştiu cât stăteau acolo, nu prea mult, că le era
Degrabă, îi hirotonea, le dădea harul, ăla cine-o fi fost,
Că, dacă n-ai darul, poţi să ştii tu carte cât de multă,
Şi termina - cine-o fi fost ăla.
- Mai ai pe cineva? întrebă ăsta de-i ungea?

- Păi, băiatul de la cai.
- Să vină şi el.
(Pe ăsta nu ştiu dacă-l ungea chiar popă, poate ţârcovnic.)
Trecea şi el: „Doamne miluieşte, Doamne miluieşteee...”

Păi, de unde ştia Cină de citea chirilicele?!
Era chior, legat, aşa, la ochi - şi când citea
Îl închidea şi pe ălălalt - şi-i dădea înainte.
Şi nu greşea neam.
Avea casa mai sus de canton, unde era gazdă de hoţi.
La canton, nu la el, şi avea ceaslovul
Aşa de gros. Şi citea în biserică - asta de la vale,
De la lilieci - aci la Sălişte.
Nu-nţelegea nimic ce cetea el, era slavoneşte.
Citea cântările de speria cucul pe coastă.
Avea coadă la spate - şi legat la ochi.
Da’ bun gâtlej! Ai fi zis vienez - că s-a şcolit la Beci, nu la Di.
Acum, cu care popă o fi fost?
Cu al preotesei aleilalte, străbunica Jenicăi?

Pe urmă au început să facă seminarul de patru ani
Şi pe urmă de opt ani.
Nu ştiu cum o fi acum,

Apoi ştii cum se făcea înainte? zicea Moşu.
Se făcea aşa:
Trebuie să ai glas şi să ştii o ţâră şcoală.
Îi încărca în căruţă, cum zisei, şi cu slugi de cai,
Cu darurile, cu mâncare cinci-şase zile şi plecau
la Di. De la Bulzeşti îi încărcau pe ăi din Prădătoru,
Din Frăţila, se întâlneau la Picături cu ăi de
Veneau din Gaia, Murgaşi, Veleşti - Treceau de
Craiova şi spre Calafat la vale! Şi acolo, la Calafat,
Treceau Dunărea cu vaporul şi se opreau la Vidin.
Frumos oraş Vidinul, măcar că nu sunt numai români
Acolo. Are cetate şi şcoală de popi.
Şi-ncepeau şcoala la şcoala de popi. În trei-patru
Săptămâni erau gata.
Da’ popa Niţă nu voia să recunoască.
- Nu, că eu am făcut seminarul la Craiova.
Şi tatăl meu, Centurianu, tot la Craiova a făcut.

II

Dar unde-o fi învăţat el, Cină, cântările
În limba slavonă?
- *Otci naaşâi. Otci naaşââî!*

De răsuna vâlceaua.
Nimeni nu-nţelegea la noi „otci naşî”.
Şi nici Cină.
Dar el zicea că asta a fost osânda lui,
Să cânte fără să priceapă
Şi să citească fără să fi învăţat carte.

III

Cină era şi ţârcovnic şi cârciumar.
Că avea cârciumioară acolo sus, pe drumul Vâlcii,
Deasupra Mătăsoaiei.
Se ducea mama la horă acolo, când era fată.
Mama şi cu surorile mai mici.
O luau pe potecă şi suiau dealul.
Şi acolo jucau în curte, în vârful dealului.
Hora şi cântecele erau pe româneşte.
Se zice, ăştia ar fi fost şi gazdă de hoţi.
Mai veneau hoţii şi mâncau aici, şi plănuiau pe cine
Să mai prădeze. Şi nici Cină nu era scutit,
Şi odată o fată a Ruţei i-a auzit vorbind.
Pe furiş. Dăm lovitura la...

IV

Şi ea a luat banii

Şi i-a pus sub gâscă. Avea o gâscă pe ouă.
Şi-au venit hoţii spre ziuă.
Ca hoţi, nu ca muşterii. Aşa, mânjiţi cu boji,
ca toţi dracii. Şi-au început să-l chinuie pe Cină
Să dea banii. Şi ăsta nu i-a găsit.
Nu ştia unde să le spună că sunt.
Noroc că nu l-au omorât în bătaie.
De, mai aveau nevoie de el!
Şi a doua zi, Ruţa s-a dus şi-a venit cu poala
Plină de galbeni, din cuibar, de sub gâscă.
Şi c-un boboc - se nimerise să iasă
Atunci din ou.
Tot aşa, strălucind parcă era un galben mare viu.
N-au tăiat gâscă aia, au lăsat-o de-a scos
Multe rânduri de boboci şi-a murit de bătrâneţe.
Se gândeau că dacă-i mai călcau hoţii
Să se pitule toţi sub aripile gâştii.

Sandu lui Cină era băiatul lui Cină ăsta.
Dar unde-o fi ceaslovul ăl gros,
De pe care citea el în limba aia răguşită?
Şi cât să fie de-atunci?

MÂNA

Paralizase, biata de ea,
Mişca numai o mână
Şi noaptea-ntindea şi ea mâna
Şi-o punea pe unchiaşul ei.
Asta îi făcea ei bine.
Ei, dar pe el îl supăra asta foarte tare.
Şi n-aveau decât un pat.
Şi, seara, el o lua în braţe
Şi-o punea pe un scaun,
Ca să nu mai pună mâna aia pe el.
Şi trăgea şi el un pui de somn toată noaptea.
O auzea o vecină plângând - mergea pâş-pâş
Şi o târa în pat. Pleca.
Bolnava punea mâna pe fruntea moşului.
„- Dormi?”
„- Uliu?, Cum ajunseşi aici?”
Iar o aşeza pe scăunel.
„- Nu vreau aici -”
„- Taci, că-mi luaşi alăuzul!”
Dormea. Sfoor! Sfoor!

Şi ea sta aşa încremenită pe scaun -
De, dacă nu se putea mişca!
Aşa sta, în fund, până dimineaţa.
Da din mâna aia slobodă,

Pâlpâia din ea, încercând să-l ajungă
Pe bărbatu-său, să-i ia puterea
(Că lui i se părea că de câte ori pune mâna pe el
Îl sleieşte de toată snaga - puterea lui se scurge
În paralizia ei şi ameţeşte. Aşa i se părea)
Ea ţipa, urla, se văieta în toate felurile
Şi el dormea, că nu prea auzea bine.
Îi dăduse Dumnezeu norocul ăsta,
Să n-o mai audă pe nevastă-sa ţipând de ani de zile.
El sforăia şi cosea la baniţi - hârş! hârşc!
Hor! Hoorr!
Şi aia proţăpită pe scaun, trează,
Cu mâna a bună întinsă spre el
Să-i ia puterea
Şi nu-l ajungea.

MOANŢĂ

Venea cu ţuica şi-i da mamei.
Zicea:
Ia şi dumneata.
La vremuri grele, trai bun,
Ca să poţi rezista.

SECUREA

Ţaţa Anica lui Marin era fata lui Ilie Ţuruc,
Fratele lui Gheorghe Ionescu, moşu-meu.
Ea şi cu Liţa, mama lui Marin al Liţei,
Amantul Netii.

Făcea Liţa:
„Mă dusei la biserică,
Mă-nchinai cu amândouă mâinile
Şi aprinsei lumânările cu vârfu-n jos”...
Ca să elibereze femeia,
Să-i elibereze băiatul.
Ăsta al ei, băiatul ăsta, era şi el însurat,
Cu copii mari - şi-acum se luase cu aia,
Şi Neta, să-i spargă casa, nu alta!
Marin îl chema - Marin al Liţei şi acum
Îşi părăsise nevasta, pe Gherghina lui Ghiţă
Lăutarul,
Cu patru-cinci copii, şi s-a dus la aia.

„Fă, lasă-mi băiatul,
Fă, lasă-mi băiatul! - Îi zicea Neţii ţaţa Anica,
De câte ori o vedea pe drum.
„Ce? Îl ţiu eu legat? El stă de bunăvoie”,
Râdea Neta şi trecea ţanţoşă la vale.
Şi la urmă, Anica s-a dus la biserică.

S-a rugat, aşa cum spusei - cu amândouă mâinile –
Cruci de-alea mari. Şi-a aprins lumânările cu vârfu-n jos.
Şi Neta a murit.
Şi-acum murise şi ţaţa Anica.
Şi fetele măritate acolo în comună, Leana, Ioana şi Maria
Au început să facă inventarul lucrurilor.
Lada cu ţoale,
Dulapul, patul, scaune, nişte trancafuse - postava,
Cârpitorul, fiarele de pe coş, tuciul... toată gospodăria
Nu găseau securea.

„Mama a avut secure.
Fă, ai găsit securea?”
„Nu.”
„Fă, ia vedeţi la Lenuţa lui Gică Roşca?”
- Păi, eu am secure, ce-mi trebuie securea ei?!
Întreabă ele şi la Mitra lui Trică Roşca.
La urmă la Păuna.
Securea, nu.
„Fă, unde e securea?”

Şi aşa se frământă ele vreo două săptămâni.
Când una o visează pe mamă-sa.
- Vă omorâţi căutând securea.

Nu vă mai omorâţi.
Duceţi-vă în pivniţă şi uitaţi-vă după uşă.
Nu vă mai chinuiţi, că e acolo!
Şi bani de parastas găsiţi în pod
l-am pus eu bine, în buzunarul şorţului
Şi şorţul chitit bine după un căprior.
Şi dimineaţa vine asta veselă şi zice.
- Fă, am vorbit cu mama.
Securea e în beci, după uşă.
S-au dus - şi-au găsit-o acolo.
Vezi ce grijă au şi morţii de ăi vii?
Şi peste alte două săptămâni iar se arată
Ţaţa Anica în vis. De rândul ăsta Ioanei.
- „V-aţi bucurat voi c-aţi găsit securea
Dar vă spun ce e cu ea.
E a lui Nae Banţa.
Ştiţi că el era vecin cu unchiul Gheorghe
Prăzaru.
Şi era foarte rău şi duşmănos.
Şi-ntr-o zi, nu ştiu cum a scăpat porcul lui
Gheorghe
În curte la Banţa. A rupt nişte uluci
Din gard şi-a intrat.
Şi eu eram pe acolo, pe la fete - erau Nicoliţa,
Fănica, Rica şi Mitruţa.
Şi auzim zgomot. Vocea lui Banţa: Hau - Hau
Fir-ar al dracului! Şi un guiţat lung.
Şi ieşim în curte şi vedem cum apare purceaua
Cu securea înfiptă-n spinare - plină de sânge...

Iese şi nea Gheorghe
- Bine bă, orbeţule - ce ai cu un biet animal?
- Să vi-l ţineţi în curte.
Purceaua a murit - dar nici Nae n-a mai văzut securea înapoi
Nea Gheorghe mi-a dat-o mie”.
Şi aici Ioana s-a trezit.
Surorile ei s-au speriat când le-a spus.
„Aoleu, ce să facem cu ea?”
S-au dus şi la ţaţa Nicoliţa şi-au întrebat-o.
- E, eram eu mică - şi orbeţul ăsta de Nae, -
Ne pomenim cu purceaua cu securea-nfiptă-n spinare.
Scăpase-n curtea lui şi-a zis că-i râmă-n curte:
Şi-a dat cu securea de-a azvârlitelea după ea.
Un păcătos! Numai de-astea ne făcea...
Şi fetele Anicăi s-au chibzuit ele
Şi până la urmă s-au dus şi-au pus securea în pivniţă,
După uşă, unde-o găsiseră.

Şi la urmă a trecut un om de-aici de la deal,
De prin Săculeşti, şi i-au dat-o lui,
Că le era frică s-o mai ţină.
Şi omul ăsta lucra într-o zi în grădină
Tocmai tăiase un prun, care-i umbrea grădina -
După ce că avea acum pământ puţin îl mai umbrea şi prunul
Al naibiului prun!

Şi vine unul de la sfat - cu un ordin să mute gardul mai la vale
Că s-a micşorat acum lotul iar
Nu mai sunt 10 ari, ci cinci ari - c-a ieşit o lege nouă,
Numărul 257 sau 578... sau 386... sau 2514... cam pe-aici!
Şi omului i s-a făcut negru înaintea ochilor.
Şi ăla zicea să-nceapă chiar atunci să mute gardul.
Că nu se mişcă de-acolo până nu-l mută,
Că toţi şi le-au dat mai în vale -
Şi-a început să-l îmbrâncească...
Şi ăsta odată pune mâna pe secure
Să se apere - şi-i ia capul.
„Mai la vale, mai la vale”
- zicea, văzând cum se duce capul de-a tuturiga...

Acuma e la puşcărie -
Şi securea, nu ştiu ce s-a făcut cu ea.
Şi fata asta a Anicăi,
Asta de n-a visat-o încă,
Aşteaptă din noapte-n noapte pe mamă-sa.
Să i se arate şi să-i dea noi instrucţiuni în legătură cu

Securea.

BIET DE LUI

Nu zicea: *biet de el sau bietul* cutare,
Zicea: *biet de lui.*
Ehe, ăsta al lui Sfoiag, biet de lui!
Tată de copii mulţi. Biet de lui!
Şi năroada de nevastă-sa ce-a mai făcut?
Avea clacă la curat de porumbi,
În curte, stăteau toţi,
Care mai bătrâni, care mai tineri, pe grămadă
Şi curau porumbi - foile le aruncau într-o parte,
Porumbii în alta -, mai glumeau, mai râdeau,
Spuneau poveşti - ăi tineri se mai ciupeau...
De,
Ca la clacă! (Uite, mi-e dor de clăcile alea,
Parcă-au trecut două sute de ani de atunci!)
Şi Ioana asta a lui Sfoiag ăl Mic,
Gazda - parcă s-a simţit o ţâră rău.
S-a dus în casă şi-a născut.
Şi, dimineaţa, ea băga porumbi în pătul.

Copilul l-a pus într-o troacă
Şi l-a băgat sub pat, să moară.
Ea zicea că l-a uitat.
Şi veselă şi uşoară se întrecea cu oamenii
La cărat de porumbi, cu postava în cap.
Şi tocmai spre prânz:

- Fata tatii, zice Băraie, tu nu te uzmi aşa, cu greutăţi,
Că eşti borţoasă şi te stârpeşti, ferească Dumnezeu!
- Îu! zicea ea - mi-am uitat de copil!
Şi aruncă postava aia şi fuga în casă.
Copilul tot acolo în troacă, vânăt - da' trăia.
Domnule, dacă are omul zile, n-ai ce-i face!
Şi copilul ăsta, *biet de lui* - e Ionică ăsta, de-l trimesei
După boji că deseară sunt joimarile şi facem focul cu boji.
Biet de lui şi biet de taică-su,
Că l-au găsit mort pe deal.
Era un om înalt, voinic.
A căzut din picioare - cine ştie din ce i s-o fi tras,
Din vreo supărare.
Deseară poate vine şi el,
Şi se aşează pe scăunel, în jurul focului.

Şi Popoveanca ofta.
Ea le ducea grija tuturor, rude sau străini.
„E, aşa, lele, gaică, muică şi de toate!"

Aşa zicea Popoveanca:
Începea cu „biet de lui" şi termina cu „E, aşa, gaică, muică, lele şi de toate".
Şi la urmă ofta.

Ce-o fi fost în oftatul ăla al ei,
Ce năduf— ce dor în capul pieptului?!

JOIMARI

În seara de joimari copiii mergeau pe coastă
Şi culegeau boji uscaţi,
Câte două-trei braţe şi le duceau în curte.
În faţa pridvorului...
Am strâns şi eu, de multe ori,
De pe coastă cu Ion al lui Nină, Rine al Cazacăi,
Cu Ionică, frate-meu.

Seara, mama făcea focul în curte.
Tot satul atunci era numai focuri...
Şi în jur
Puneau scaune - pentru morţi.
Să se aşeze pe ele.
Şi între foc şi scaune turnau apă de jur
împrejur.

- Vine şi Popoveanca asta? o întrebam pe mama,
Şi cu ăsta, Ionică, de ziceai că l-a trimis ea
Să adune boji...
- Ehe - asta o fi fost acum o sută de ani!
Eu n-am mai prins-o - am prins-o pe Popoveanca a tânără,
Nepoata ei, da de asta a bătrână mi-a povestit şi mie

Muma... Şi astăzi nu ştiu de ce mi-adusei aminte de ea
Şi vă spusei. Ionică ăsta a murit pe front la ’77. Soldat Băraie Ion.
- Şi vine şi ea? dacă-ţi aduseşi aminte de ea, Înseamnă că are de gând să vină. Şi ea şi soldat Băraie Ion,
E şi seara lor. Şi el ar trebui să apară.
- Ei, dacă-o veni... Dar ce să caute în curtea noastră?
Fiecare
Se duce în curtea lui...
Dar ce curte, că nu mai e nimic -
S-a devesit totul - casele alea s-au dărâmat.

Mă duceam şi mai aduceam un scăunel.
Ultimul care mai era în casă
Şi nu prea era bun, că se cam hâţâna...
Stăteam cu el pitulat la spate, să nu-l vadă mama.
Or încăpea doi pe-un scaun? mă gândeam.
- Hai, pune-l aici, dacă tot îl aduseşi.
- Vorba ta, dacă mi-au venit mie în gând. Înseamnă că n-au unde să
Tragă. Curtea noastră e mare.

Şi la urmă între foc şi scaune turna apă de jur împrejur.
Şi lăsa garniţa cu apă pe un scaun.

Scaunele rămâneau acolo,
Nimeni nu zicea nimic.
Mama cădea pe gânduri. Se auzeau focurile
Troznind şi la Nea Miai, şi la Ţaţa Leana
Şi la Ion al lui Nină.

CÂINELE

Câinele era legat lângă porc.
De Crăciun au tăiat porcul
Şi câinele a început să urle.

Nu mai voia să stea legat
Acolo.
Îi clădeau drumul,
Venea, lua pisica în gură
Şi-o ducea în locul porcului.
Vezi, voia şi el un suflet lângă el.

După aia, hop! n-au mai avut neam porc.
N-aveau cu ce să-l ţină.
Pisicul nu mai voia să doarmă
Cu câinele. Ăsta urla.

Şi-a ţinut-o aşa, într-un urlat,
De la colectivizare până încoa' –
De n-au mai avut ce să-i dea lui.
Şi-a plecat.
S-a pierdut în lume.

TRENUL

I

- Uliu, năşicule,
Păi, ce, noi plătim la *trin?*
Noi ne ducem, după seceră, la Piatra Olt
Şi ne urcăm pe coperiş,
Sunt tot oameni de-ai noştri,
Scoatem opincile şi stăm cu picerele goale
Pe coperiş.
Ne ciucim bine.

La podu peste Olt e mai greu,
Că trebuie să ne aruncăm pe burtă.
Că ne ia capul podul.
- Mă, Fane, da’ controlorul nu vă amendează?
- Uliu, năşicule. Păi, ne prinde el?
Păi, noi fugim pe coperiş cu picerele goale
Şi el merge în ghete.
Când se dă ţignalul, el se dă jos
Şi noi ne urcăm iar, pe partea ailaltă.
Toţi şi chiotim.
De se nimeresc şi niscai hăulici cu noi,
Strigăm şi chiotim,
Şi nici nu ştii când te vezi acasă.

II

- Ce-ţi place, mă, Fane, mai mult şi mai mult
La Bucureşti?
- Năşicule, fundul curţilor...
Nici nu ştii ce-au pe-acolo!
Intru cu cobiliţa şi mă uit.
Strada e doar aşa de formă.
Strada e ca la Caracal.
Fundul curţilor e Bucureştiul!
Acolo găseşti tot felul de elea.

Marin al lui Pătru l-a auzit pe Fane ăsta
Vorbind cu naşul
Şi s-a întors şi-a povestit în tot satul.
- Băi, băiete, de ci, de coada vâlcelei la vale,
Sunt alt fel de oameni!
I-auzi: „picere” şi „trin”!
Ăştia se trag, ori numai din Traian, ori numai din Decebal,
Că sunt prea iuţi pentru amândoi.
De ci, din Nătărăi-Năstăseşti la vale,
De unde-ncepe Romanaţiul sunt numai români, latini, giantă.
În toate comunele alea: Dobreţ, Călui, Apele vii,
Să te duci şi să asculţi din dosul gardului,
Să-i auzi vorbind.
Ai zice că-nţelegi câte ceva... ai, or fi

portughezi?
Da’ da’... eu ştiu! Le-am luat seama.
Altfel, ce oameni de treabă!...
Şi buni pe front. Frate, să-i vezi pe front!

OAMENI DE LA RAION

I

Veneau comisii de la raion,
Nişte oameni necunoscuţi - cine-i mai văzuse
Până atunci prin sat? Dracul! - veneau
Să se înscrie lumea la întovărăşire.
Seara, seara erau chemaţi la primărie.
Când se-ntorceau şi ei de la arat.
Acolo dădeau de comisia de politică de la raion,
De la Bălceşti.

Făceau şedinţe cu noi, de faţă cu primarul
Şi cu secretarul comunei.
Boiangiu, primar, Manea, secretar.
- V-am chemat aici, că ne-am gândit să facem şi noi
O întovărăşire.
- V-aţi fi gândit dumneavoastră - zicea aţoasă Tilina, da noi nu ne-am gândit.
- Nu ne-a dat prin cap! - sărea şi Nete.
Ăia se făceau că n-aud.
- O întovărăşire are multe avantaje.
Totul e al dumneavoastră, dar să distrugem Haturile astea...
- Haturi? Bă, ce sunt astea?

- Ce sunt alea *haturi*? Noi n-avem de-astea!
- Mejdinele, mă!
- Mejdinele, la astea le zice haturi...
- Şi de ce să le distrugem?
- Că acolo se încuiba rozătoarele, iepurii, şobolanii...
Fiecare mejdină de-o palmă e ruptă din teren.
Trebuie să le distrugem, că pământul tot al dumneavoastră e.

II

S-au înscris unii, aşa cu inima-ndoită.
Ce-or fi având ăştia cu *rozătoarele*?
Cum au trăit până acum,
S-o ducă şi de-acum înainte, nu?
A doua seară voiau cererile înapoi.
„Să văd ce-am declarat eu acolo.”
Luau cererile şi le rupeau.
Veneau zgâriaţi, cu ochii vineţi
Se bătuseră cu muierile şi păreau lămuriţi.
„Cum să ne întovărăşim noi cu alţi douăzeci?
Mai alegem noi, la toamnă, care e dreptul nostru?
Ori nimerim mai la vale, ori mai la deal.
Pământul nu e peste tot la fel.
Nu e tot ăla.”

III

Un an li s-au dat la ăi întovărăşiţi
Bucate cu kilogramul
De unde luaseră cu carul, acum, vorba unuia,
Abia îşi umpleau buzunarele.
„Bă, dacă ar fi seminţe de floarea-soarelui,
Le-aş termina până acasă.”
„Păi, de-aia, că asta nu e decât întovărăşire...
Trebuie să facem gospodărie colectivă...”
Oricum, era bine, că nu mai dădeam cote,
Că se spetiseră împlinind cotele statului
Munceau tot anul, ieşeau datori, cumpărau şi
Dădeau, iar unii mai intrau şi la puşcărie, ca
sabotori.

IV

La urmă a venit ordin să se înscrie la colectiv.
- Ce-nseamnă asta? Nu le-am dat o dată?
Comisia răspundea cu blândeţe. Mereu venea
Altă comisie. Câteodată cu lăutari. Taraful cu
dible la poartă
Trăgeau frumoşii cu arcuşul, de ziceai că e
nuntă, şi activiştii, în casă, cu lămuritul.
- Tot al dumneavoastră e pământul, oameni
buni!
Dar nu mai aveţi obligaţii. Îşi ia statul asupra lui
Foncerea.

- Ce? Ce-şi ia?
- *Foncerea...* Obligaţia de a plăti el datoriile...
- Şi ce l-a apucat?

Venea lumea la primărie şi pleca înapoi.
Bărbaţii spuneau că e pământul femeilor,
Femeile că e al oamenilor.
Când se nimereau amândoi, ziceau că-l păstrează
Pentru copii.
Unul se pitulea şi venea ălălalt, care zicea
Că el n-are dreptul să-l dea.

- Dumneata de ce nu te înscrii în colectiv?
- Să se înscrie şi ăilalţi.
Povestea se tărăgăna, raionul a început să se înfurie.
Intrau peste oameni seara,
Bărbaţii prinseseră de veste şi stăteau fugiţi.
- Păi, nu e acasă omul.
- Atunci, hai dumneata, femeie!
Care aveau căruţe, li se înhămau caii la căruţă
Şi suiau mai multe femei în căruţă.
- Dii! La Comitetul provizoriu! Noaptea
Pe-ntuneric.

DARUL LUI TRANCĂ

Cum spusei, Trancă a avut darul ăsta a lui:
A plâns în mă-sa.
Da’ ce plâns!
Ce s-o fi mai jelit, ce s-a mai văietat,
Înnebunise tot satul!
Se strângeau şi ascultau la gard,
Că nu-i mai lăsa femeia să se apropie, să pună urechea.
Cine ştie ce mai zice şi-ăla mic,
Şi tot neamul trage ponosul.
Sau le spune pe unde sunt îngropate niscai comori
Şi se duc alţii şi le găsesc.
Dar şi aşa, de pe linie, şi tot se auzea!
Cum ar curge o apă tulbure, furioasă, cum ar curge Dobreţul,
Când vine mare, de la deal,
Aşa se auzea plânsul...

„Taci, cu mama! Taci, cu mama!” zicea femeia
Şi-şi ştergea lacrimile,
Ca şi când copilul ar fi plâns cu lacrimile ei...
Dacă el era încă nenăscut îi plângea lacrimile ei...

Plângea pe datorie, cum ar veni,
„I-auzi, că toţi golanii sunt la putere” -
Tălmăcea unul, Constandin al Dinei a lui Dineaţă.
Aşa i se părea lui că zice pruncul.
„Or să ne facă să ne muşcăm unghiile,
Să arăm cu unghiile de la mâini şi de la picioare
Şi să le dăm recolte întreite, să le care ei
Şi să le vândă să nu ne lase nimic”...
„Zice el aşa?”
„Păi, ascultă şi dumneata?”
„Eu n-aud decât ghelălăitul, olicăitul”
- Totul e chestie de interpretare, mă neică,
A intrat în vorbă Niţă Vulpe.
Cum interpretezi, aşa este. Ca la vise.
Visezi o apă mare, neagră, şi zici că e de rău, de rău este.
Cazi în ea şi te-a luat valul
- Şi mai puneţi-vă lacăt la gură, că vă aud fanarioţii.
O să vă pună bir şi pe ascultat, şi pe statul la poartă,
Şi pe poartă, şi pe interpretare... Hă, hă!
- Stt! c-a zis una şi mai...
- Ceee?
- Daţi-l mai tare, daţi-l mai tare! s-auzim şi noi...
- Hă, hă... copilul plânge şi el cât de tare poate... Cum să-l dăm noi mai tare sau mai încet...

- Zice că două sute cincizeci de ani de acum încolo
N-o să... şi încă trei zile. Două sute cincizeci de ani şi trei
Zile!...
- Huoo!
- Femeie, ţineţi cobea, că ne meneşte tot rău!
Nu năpăstui satul, muiere! Auzi tu?
Nu năpăstui tot Dobreţul!

Da’ ce putea să facă o mamă?
Plângea şi ea cât putea,
Plângeau babele pe şanţ -
Şi copilul, de ce auzea atâta jale afară,
De-aia se pornea mai tare, acolo în burtă -
Şi nu voia să se nască neam.
Vine un uncheş de la deal cu paşi mititei, târşiţi
Şi vede oamenii cu gâturile
Peste gard şi lumea jelită.
- Ce e mă, nene?
- Păi, uite aşa şi-aşa. O să fie rău de noi
Două sute cincizeci de ani şi trei zile
Că toate schimbările or fi în rău -
Şi alea care ni s-ar părea că sunt de bine
Or fi şi în mai rău...
Şi tot aşa,
Din belea, în belea,
Până ne-om subţia de tot şi ne-om stârpi de pe faţa

Pământului, să rămână ei...
- Fa-na-ri...
- Pss! Că vine unul de la vale, pe-un cal roşu,
- Ăsta nu e Roşu? Calul ştii... de i s-a furat unuia în Bulzeşti
- Pss!... că s-apropie...
- Şi dă-l păcatelor mă-sii şi pe zmiorcăitul ăsta de predică de mic.
Că io nu cred neam! Să mă pici cu ceară şi nu cred.
- Mă, neică, tăceţi, mă, din gură, zice uncheşul, Lăsaţi-mă să ascult şi eu o ţârâ.
A intrat în curte, s-a apropiat de prispă,
Câinele nu l-a lătrat că era ocupat, că trăgea şi el cu urechea
Şi da din coadă şi hămăia,
A stat moşu pe gânduri, a clătinat din cap,
A mai făcut un pas pe scară, s-a dat jos...
Şi-a băgat deştul într-o ureche şi-a ascultat doar cu ailaltă...
- Hm! a zis.

- S-aude? S-aude? a-ntrebat nu ştiu cine...
- S-aude! a gemut ăl uncheaş cu barbă albă.
Odată îi albise
Barba de tot şi-i crescuse lungă până-n pământ
„Şi ce s-aude nu e de bine!”
Mă, şi ce mi s-a pus moşneagul pe plâns...
Şi-a plecat plângând aşa, la deal. Şi nu le-a mai

spus nimic,
Şi podidit de plâns a dispărut în praful drumului.

Şi nimeni nu ştia cine e. De unde-a venit?
Mai târziu, unii şi-au dat cu părerea că ăla trebuie să fi fost
Dumnezeu... Şi când plânge chiar Dumnezeu nu e bine,
Nu e de bine neam, ascultaţi-mă pe mine.
Şi ăla călare pe un cal
Roşu venea de la vale, s-apropia, s-apropia..

CASA

Fane al lui Dincă Teslaru:
- Bă, Nicolae, e grozav ce mi-au văzut ochii.
- Ce, mă?
- Au început acum şi cu casele.
Apare c-o zi înainte *comisia* şi spune:
- Nu ştii pentru ce am venit?
- Pentru ce?
- Am venit să vă anunţăm...
- Ce să mă anunţaţi?
- Că mâine ne prezentăm să vă dărâmăm casa. Aveţi ceva de luat din ea? Dacă doriţi să luaţi... Dacă nu, lăsaţi totul acolo...
- Şi unde să le ducem? întreabă omul.
- Unde-ai vrea. În lună?

Se mai şi răstesc la bieţii oameni.
Şi-n seara asta a venit comisia şi nici nu se face bine
Ziuă că se şi prezintă brigada.
Brigada de demolare. E compusă din buldozere,
Escavatoare, macarale şi pluguri de nivelat.
Autogredere de nivelat pământul.
Iau seama în ce parte să facă groapa.
O sapă cu aparatele lor. O fac aşa cam de

Vreo zece metri, pe potriva casei.
Şi după aia dau brânci cu buldozerul.
Oamenii îngenunche, plâng, se jelesc...
Unii se ascund în pod. Îi caută, îi găsesc,
Nu-i mai găsesc. Îi îngroapă cu casă cu tot.
Unii sunt spânzuraţi cu betele de căpriori,
De căpriorul ăl din vârf, unde-au pus floricele
când au făcut-o să le poarte noroc.
Nu le-a purtat. Când se scufundă vaporul, căpitanul
Rămâne, după ce se salvează ăilalţi, şi el se scufundă cu vaporul
Da’ aici, tovarăşul căpitan e pe dinafară, cu comisia.
Se scufundă doar ţăranul,
Cu amărâta lui de căscioară.
Ce, mă, că nici dragavei nu-i mai lasă să mănânce!
Şi pe-ăsta trebuie să-l fure.
Au prins într-o zi o amărâtă cu dragaveiul în mână
- Lasă dragaveiul jos!

Atunci,
De ce să nu se îngroape omul cu casa lui?
Măcar ştie o socoteală.

Când s-a făcut întovărăşirea,
Şi la urmă colectivizarea,

A rămas vorbă că treizeci de ari
Lasă omului. Plus curtea de zece ari.
Mai târziu, au zis să nu mai rămână curtea
De zece ari, să rămână de cinci.
Şi la urmă, că să rămână doar de doi jumate.
Acum ne fărâmă şi casele!
Ăia treizeci de ari - nimic. Numai dacă munceşti
120 de zile, iei 56 de kg de drugi
Atât, pe 120 zile de muncă - şi cu mâncarea ta.
Şi ce poţi să faci?
Stai încovrigat pe situaţie ca căţeaua-n târnă.
Încovrigaţi pe situaţie.
Unii din comisie zic să te ia mai aşa,
Să nu te sperii.
- Am venit cu altoitul, zic, după ce-ţi intră-n curte
Şi se iau după câine de-l fac să sară
Peste gard. Au câinii o frică de ăştia!
Mamă! Mamă!
Cum vezi că ţi-a sărit câinele peste ulucă
Afară şi fuge la vale schelălăind, ştii!
Comisia!
Alta! Că de când s-a făcut armistiţiu
Numai în comisii ne-au ţinut.

- Să vă altoim casele.
- Cum să le altoiţi, mă, nene?!
Să le facem mai mari.

Şi unul arată c-o mână-n sus
Şi cu alta-n jos.
Da’ oamenii cum să râdă?!

Când groapa e gata, cu buldozerul îl dau brânci,
Cum zisei,
Şi cu autogrederul nivelează,
Şi la urmă ară şi pun porumbi.
Şi Fane al lui Dinu Teslaru plecă blestemând:
- Bă, ăla de-o mânca porumbi de pe casa mea,
Să n-apuce recolta ailaltă!...
Nicolae rămâne cu gura căscată.
Se vântură mai de mult nişte vorbe,
Ba c-or să comaseze mai multe sate în unul - şi-or să
Dispară Mătăsoaia, Gura Racului, Nătărăii şi Săculeştii -
Ba c-or să-i mute pe toţi în Bărăgan.
Ar zice şi el ceva... Femeii nu-ndrăzneşte să-i spună...
Cum să-i spun aşa ceva?
Şi s-apucă să repare casa.

Mai rămăsese un perete nevergeluit,
Demult şi acum i-a venit şi rândul lui...
Vergeluieşte peretele şi vede cum
Or să-i dărâme casa,
Se şi vede pe el intrând în pământ cu ea cu tot

Şi-i aude pe-ăia arând şi semănând deasupra.

BINEŢE

- Câţi ani ai, nea Ioane?
- 85.
- Mulţi înainte!
- Mă... că... te-njur!
Păi, tu crezi că-mi vrei binele?
Cât să mai trăiesc?

NU ŞTIAM CĂ MOARTEA E FEMEIE

Domnule, să vezi şi dumneata
Că eu am văzut moartea în faţă.
Nu ştiam că e femeie - ziceam c-o fi aşa o vorbă,
Că e greu pentru o muiere să se ocupe
Ea cu lucruri de-astea... Da să ştiţi că aşa e!

Mă culcasem şi odată a apărut în prag
Una mare... maare... voinică, domnule...
Şi... cum să vă spun eu?... pământie...
Ce mai, te-nfiora!

Eu am sărit în sus:
- Iote moartea!
Unde e furca de fier?
Dă-mi furca s-o bag în ea...
Nu ştiu de unde-am găsit în mine atâta curaj!
Iote moartea!
Daţi-mi furca de fier!
Cu furca, ştiţi, noi ne apărăm de lupi,
De hoţi... e aşa, o sculă de luptă...

Atunci ea s-a dat de-a-ndăratelea...
Şi hop! se dă peste cap, peste pridvor
Şi dispare...

Mă trezesc şi eu dârdâind
Şi baltă de năduşeală...
E, peste două ore a murit soru-mea, la vale,
Mariţa lui Spânu. Atât i-a trebuit morţii:
Două ceasuri ca să facă ăi amărâţi de doi
Kilometri - câţi sunt de la mine până la ea...

HAITA

Cum mai tresar la cel mai mic zgomot!
Câte urechi agere se ciulesc
La desprinderea unei frunze
Care se loveşte, căzând,
De alte două-trei foi uscate
Şi veghii lor spăimoase atingerea pare
Vuiet teribil.

Îşi ling rănile.
Îşi ling urmele.
Lasă totuşi urme pe zăpada
Peticită cu sânge...

Ca să nu li se întâmple ceva,
Umblă în cete,
Grumaz zgribulit
Lângă grumaz zgribulit -
Sar peste capcane,
Pământul e plin de curse.
Ocolesc cât pot locurile primejdioase.

Haita - se spune - în batjocură,
Îşi trăieşte ultimele zile, se spune.
Şi e socotită o faptă bună
Uciderea haitei.

Pădurea e şi ea prigonită.
E tot mai rară şi fără cotloane.
Se strâng şi mai mult alături făpturile spaimei.
Blană peticită, lângă blană peticită,
Puiandru clăpăug lângă vechea călăuză.
Nu mai mănâncă decât stricnină.
Nu mai au potecă decât de capcane...

Şi supravieţuiesc.

HAIDUCUL

Uitaţi-vă la boul ăsta.
Pare paşnic, de treabă, dar nici nu ştiţi
Cât e de oţ.
Se scoală noaptea, ia cârligul de la poartă cu cornul,
Iese şi se duce şi mănâncă prin porumbi, prin grădini.
Dar nu de la vecini, să se bage de seamă,
Ci departe-n colo, pe la Nistor pe coastă.
Şi spre ziuă se-ntoarce şi dimineaţa îl găseşti
La locul lui, rumegând liniştit, culcat pe-o balegă,
Sub şopru.

Ne miram noi de ce se-ngraşă Boian.
Şi Galben parcă slăbea.
De-aia, că ăsta, după ce-şi mânca porţia lui,
La iesle, aştepta să ne culcăm şi aşa după
Miezul nopţii, când nu mai era ţipenie de om pe linie
Se scula şi pâş-pâş, prin curte, scârţ! poarta.
După ce ieşea, o-nchidea la loc, tot cu cornul,
Şi după aia o lua prin poiană, pe lângă prunii lui Pătru,
Suia pe matca ududoiului şi ieşea deasupra

coastei...

Ei şi-acolo o lua ori la deal ori la vale -
Tot Ţiclonul era al lui,
Păştea până da roua, spre ziuă -
Şi atunci venea şi el acasă.
Cum să nu se-ngraşe? şi cum să nu slăbească Galben,
Că el dacă era bou cinstit, dacă n-avea năravˌ
Mânca ogrinjile din iesle şi după aia sta şi le rumega tot
Pe alea, până dimineaţa, când începea ziua de lucru
Cu conştiinţa împăcată.
Când am aflat că Boian e haiduc, parcă ne era mai drag de el
Decât de ălălalt.
L-am pândit de câteva ori, să vedem cum face,
Dar nu l-am prins niciodată.
Se abţinea cu năravul lui
Până picam de somn... Ei, bou năzdrăvan!...
Mama îl mai pâra câteodată; când veneau musafiri mai de soi.
„Uitaţi-vă la boul ăsta” - dă-te, mă, la o parte
Măi băiete, să se vadă boul, - pare paşnic, de treabă,
Dar nici nu ştiţi cât e de oţ!
Şi Boian rumega blând, culcat acolo sub şopru
Şi ne lăsa să dăm cu palma pe el

Ţesălându-l cu deştele - şi ne lăsa să-l şi bârfim
Pentru că, eu cred, *el nici nu ştia ce năravare.*

E drept, continua mama, nimeni nu l-a prins
Asupra faptului!
Aşa că până atunci, e la fel de nevinovat
Ca şi ăstâlalt, daţi-vă, mă, la o parte, să se vadă şi
Amărâtul ăsta de Galben. Şi hoţul nedovedit e negustor
Cinstit. Până atunci pentru mine amândoi sunt egali
În faţa legii, cum ar veni...
Mamă, am întrebat-o peste vreo treizeci de ani,
Când venise pe la mine la Bucureşti,
Şi se uita la televizor şi nu-i prea plăcea,
Mamă, îţi mai aduci aminte de Galben şi de Boian?...
- Au, ce bine mi-i aduc aminte... parcă-i am
În faţa ochilor... Mă, şi mi-e dor de vremurile alea
De mi se rupe inima.
- Şi Boian care închidea şi deschidea singur poarta...
- Aşa zicea lumea... Săracii de ei, i-am vândut când cu seceta aia
Treceau de la Bălceşti spre Craiova, spre abator şi se uitau

Spre casa noastră.
Dădeau să se răzleţească din cireadă
Şi-i lovea unul cu parul
În burtă să meargă înainte.

Cuprins

Referinţe critice.....4
CERCUL.....29
SCHIJA.....33
I.....33
II.....33
PE COBILIŢĂ.....37
GÂSCĂ BĂTRÂNĂ, CU PANĂ DE GĂINĂ.....39
DATU-N JUJEU.....42
MARCHIZA.....46
LA-NCĂRCAT DE MĂRĂCINI.....49
CA OAMENII.....51
MARIN AL LUI PĂTRU.....54
ŞARPELE CASEI.....56
ĂLA.....57
ÎNGERUL.....61
800 DE PRUNI ÎNFLORIŢI.....63
AMPRENTĂ DE NAS.....69
PĂPUŞA DE TRENŢE.....74
ENIGMA.....76
MOARTEA BĂLII.....79
BUREŢI.....81
DESCÂNTEC DE LEGAT SĂPUNUL.....83
TÂRG LA BÂLCEŞTI.....85
CEAMCĂ.....88
NU TE-NCURCA!.....90
LIMBA PRINSĂ.....93
LELIŢA.....94
RĂU DE FOMEI.....95
PUTEREA.....98
I.....98

II.....100
III.....103
MIŞINA.....107
EI, A TRECUT.....111
SCUTIT DE IMPOZIT.....113
ÎN CĂUTARE DE GEAMĂN.....116
ÎNCEPURĂ.....118
CHIRŢU.....119
ŞEDINŢA.....121
COMISIA.....124
MARIŢA DE LA MOARĂ.....127
CULEGĂTORII DE SPICE.....128
LUAI LUMÂNĂRI.....130
OCHETELE.....132
LA DI.....135
I.....135
II.....137
III.....138
IV.....138
MÂNA.....140
MOANŢĂ.....142
SECUREA.....143
BIET DE LUI.....148
JOIMARI.....150
CÂINELE.....153
TRENUL.....154
I.....154
II.....155
OAMENI DE LA RAION.....157
I.....157
II.....158
III.....159
IV.....159
DARUL LUI TRANCĂ.....161

CASA.....166
BINEŢE.....170
NU ŞTIAM CĂ MOARTEA E FEMEIE.....171
HAITA.....173
HAIDUCUL.....175

Sorolla